Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./ŠTEVILKA 39 | CELOVEC, DNE 1. OKTOBRA 1959 | CENA 1.50 ŠILINGA

K večjim gospodarskim prostorom

Avstrijska vlada se je po daljšem premisleku se daj odločila, da pristopi k „svobodnemu trgovinskemu področju sedmorice", čigar temelji so bili položeni sredi julija, ko se je v švedski prestolnici Stockholmu sestalo okrog 100 gospodarskih strokovnjakov iz sedmih srednje- in severnoevropskih držav (Danske, Švedske, Norveške, Švice, Portugalske in Avstrije) ter Velike Britanije, ki je bila začetnica tega načrta.

V Stockholmu so predvidevali ustanovitev gospodarskega prostora, ki bi naj zajemal države, katere se niso priključile „Evropski gospodarski skupnosti šestorice", ki jo tvorijo Zapadna Nemčija, Francija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg.

Šestorica torej na eni strani in sedmorica na drugi strani. Zadeva postaja vedno bolj kompliciranа! Vprašali boste, v čem je razlika med obema? Vse te države imajo eno skupno lastnost, namreč, da leže na tej strani železne zavese. Zakaj se torej ne bi vse združile v eno veliko gospodarsko skupnost, ker danes uvidi vsakdo, ki se količkaj spozna na gospodarske zadeve, da se na veliko da bolje gospodariti? Je nekaj podobnega kot v kmetijstvu: na veliki kmetiji se da bolje gospodariti kot na mali; seveda, po pameti in pridno je treba delati povsod.

Razlogi za to, da do velike vso svobodno Evropo obsegajoče skupnosti ni prišlo, je več. Deloma imajo globoke korenine v preteklosti, deloma pa so tesno povezani s sedanjim svetovnopolitičnim položajem. Prezreti pa ne smemo tudi posebnih interesov posameznih držav tega prostora, ki kljub vsemu govorjenju o skupni bodočnosti v enotni Evropi še vedno igrajo znatno vlogo.

Šestorica „Evropske gospodarske skupnosti" (EWG) je šla po tej poti. Te države so sklenile, da bodo postopoma odpravile vse medsebojne carine uvozne in izvozne kontingente ter druge zapreke, ki ovirajo pretakanje ljudi in dobrin in kapitalov iz ene države v drugo. Tako bi naj nastal en sam velik gospodarski organizem, ki bi zajemal 160 milijonov ljudi in tvoril jedro bodoče Zedinjene Evrope, h kateremu bi se naj kasneje priključile še ostale države svobodne Evrope.

Pa baš tu se zadeva nevarno zatakne.

Zveza šestorice ima torej ne le gospodarske, ampak tudi politične cilje. Ti so sami po sebi sicer hvalevredni, vendar je vprašanje, ali morejo vse evropske države v današnjem položaju sodelovati pri uresničitvi. Omenjena šestorica je obenem članica Atlantskega pakta, torej izrazite vojaško-politične zveze pod vodstvom Amerike. Na oni strani železnega zastora ji stoji nasproti Varšavski pakt pod vodstvom Sovjetske zveze. Kot prva je Švica ugotovila, da njena včlanitev v „Evropsko gospodarsko skupnost" šestorice ni združljiva z njeno nevtralnostjo. Do podobnih zaključkov je prišla tudi avstrijska vlada. Pa tudi pri severnoevropskih državah, ki mejijo na sovjetski blok ali so v njegovi soseščini, je to dejstvo vplivalo na njihovo odločitev, da se ne pridružijo šestorici. Poleg tega so pa izven EWG ostale države bile v skrbeh za nekatere svoje šibke industrije, ki bi ob odstranitvi vseh zaščitnih ukrepov bile izpostavljene konkurenci nemške, francoske in italijanske industrije, to je treh največjih evropskih industrijskih držav. Prav tako so posamezne države v skrbeh za svoje kmetijstvo, ki sedaj tudi uživa zaščitne carine.

Angleži so imeli svoje posebne razloge, da se ne priključijo EWG. Ena izmed določb pogodbe EWG namreč predvideva ne le odstranitev medsebojnih carin, ampak tudi enotne carine proti tretjim državam, ki niso članice EWG.

Večina bivših angleških kolonij je že pridobila politično samostojnost, cela vrsta pa jo bo v naslednjih letih. Vendar pa novonastale države ohranijo povezavo z Anglijo. Anglija in njene sedanje ter večji del bivših kolonij, sedaj samostojnih držav, že tvori velik gospodarski prostor. V njem se blagovni in denarni promet med posameznimi državami ter upravnimi enotami odigrava brez večjih ovir. Imajo tudi skupno obračunsko sredstvo, to je denar, namreč funt šterling, od tod tudi ime „cona funta šterlinga" po angleški denarni enoti. Na zunaj, proti ostalim državam sveta pa so članice „cone funta" postavile visoke zaščitne carine, ki gredo predvsem v korist angleški industriji, ki jo ščitijo pred vdorom tuje konkurence v njeno cono.

Če bi pa Anglija pristopila k EWG, bi s tem dobila neoviran dostop na tržišče na evropski celini, obenem bi pa morala tudi ona uvesti do držav nečlanic, torej tudi do držav „cone funta šterlinga", enake carine kot ostale članice EWG. To bi praktično pomenilo, da bi odpadle sedanje visoke zaščitne carine v „cone funta šterlinga", proti evropskim državam, ki bi odtlej mogle neovirano izvažati tja svoje blago, obenem bi pa Anglija izgubila vse svoje dosedanje prednosti. Očividno so pa te zanjo večje kot morebitne ugodnosti v Evropi. Povrh tega velja že za stalno smernico angleške politike v zadnjih 200 letih, da se ne veže pretesno na celinsko Evropo.

Toda ko so države EWG začele postopno zniževati medsebojne carine, tega ostale evropske države, proti katerim so ostale v veljavi stare visoke carine, niso mogle gledati križem rok. Izvoz teh držav v področje EWG je začel padati.

Da si medsebojno pomagajo, so se prizadete države zbrale junija v Stockholmu in naslednje mesece nadaljevale medsebojne razgovore, ki so končno dovedli do ustvaritve „trgovinske cone sedmorice". Povezava med njimi je mnogo manjša kot med članicami EWG; gre v glavnem za pospeševanje medsebojne trgovine s pomočjo medsebojnega znižanja carin, dočim bi glede tretjih držav ohranile svobodne roke, povrh tega bi tudi v drugih pogledih gospodarstva posameznih držav ostale kolikor mogoče samostojne.

Vendar pa „trgovska cona sedmorice" še zdaleka ne more pomeniti temeljite in dokončne rešitve gospodarskih problemov prizadetih držav. Pregled zunanje trgovine namreč pokaže, da je ta mnogo večja s področjem EWG kot pa njihova medsebojna zunanjetrgovinska izmenjava. Tako tvori izvoz Avstrije v države EWG 50 odstotkov njenega celotnega izvoza, dočim znaša delež držav cone sedmorice le 11 odst. Skoroda enako je razmerje pri uvozu. In v podobnem položaju so še tudi ostale članice „cone sedmorice". Kljub najboljšim namenom pa njihovega medsebojnega trgovinskega prometa ne bo mogoče zvišati preko gotovih po naravi določenih mej. Po drugi strani pa EWG nima nobenega interesa, da izgubi svoje dosedanje odjemalce in dobavitelje v Evropi. Zato je ustvaritev obeh gospodarskih organizacij v Evropi le priprava za naslednjo fazo, za sporazumno izravnavo interesov med obema ter za preprečitev gospodarskega boja med njima. Ta bi namreč škodoval obema, koristil pa le tretjemu, sovjetski politiki, ki hoče v svojem vplivnem področju v vzhodni Evropi imeti enoten blok, onstran železne zavese bi pa ji prijala raztrgana, med seboj sprta Evropa, ki bi si jo ob prvi ugodni priložnosti mogla zlahka ukloniti.

Svet želi miru

V ponedeljek se je vrnil Hruščev s svoje ameriške turneje v Moskvo. Pogovori z Eisenhowerjem so ostali v večji meri tajnost. V končnem poročilu je pomembna izjava, da sta si oba državnika edina v tem, da je treba reševati vse svetovnopolitične probleme vključno vprašanje Berlina na miren način s pogajanji in ne s pomočjo surove sile.

Glede Berlina je izjavil Eisenhower na tiskovni konferenci, da je sedanji položaj sicer nenaraven, vendar ne grozi mestu nobena nevarnost. Pogajanja za Berlin se bodo nadaljevala, toda brez pritiska kakega določenega termina.

Eno najvažnejših vprašanj je pa problem razorožitve, zato bosta obe državi skušali pomagati pri rešitvi tega problema. Dalje je bila predmet razgovora tudi poživitev trgovine med Ameriko in Sovjetsko zvezo ter dolg, ki ga je Sovjetska zveza naredila za časa druge svetovne vojne v Ameriki.

Kljub temu, da je mogoče uspeh teh pogovorov le bolj slutiti, je svetovna javnost precej optimistična. Iz časopisnih vesti se čuti, da si svet želi miru. In vsi upajo, da je obisk Hruščeva vsaj malenkosten napredek v tej smeri. To bodo nadaljevali na vrhunski konferenci, ki bo verjetno še pred obiskom Eisenhowerja v Sovjetski zvezi. Edino glasovi iz Zapadne Nemčije so malo bolj rezervirani. Verjetno zaradi izjave Eisenhowerja, da sedanji položaj Berlina ni naraven. Kake direktne nevarnosti za mesto pa tudi ti ne vidijo.

Po svojem povratku v Moskvo je Hruščev govoril pred 20.000 poslušalci v Leninovem stadionu. Zelo pohvalno se je izrazil o Eisenhowerju. Ta bo vrnil njegov obisk pomladi prihodnje leto. Tako pozno pa zato, da bo mogel ameriški predsednik vzeti s seboj tudi svoje štiri vnuke, ki bi ga pri hudem mrazu sicer ne mogli spremljati.

Poudaril je, da bi ne bilo prav misliti, da so zdaj vsi problemi med Sovjetsko zvezo in Ameriko rešeni, vendar je prišel čas za mirno koeksistenco in sestanek velesil.

V Moskvi si je mogel Hruščev privoščiti le kratek oddih. V sredo je že nadaljeval pot v kitajsko prestolnico Peking, kjer bo prisostvoval svečanostim ob priliki desetletnice komunistične Kitajske in se sešel z delegacijami drugih komunističnih sil. Ta pot pa verjetno manj služi mirnemu razvoju svetovne politike in popuščanja meddržavnih zapletljajev.

Tako si karikaturist predstavlja pogovore med Eisenhowerjem in Hruščevom.

Alžirci pripravljeni za pogajanja

Vlada alžirskih upornikov se je sestala v Tunisu, da se je posvetovala o predlogih generala De Gaullea. Te predloge so vzeli na znanje in izrazili veselje nad dejstvom, da francoski državni predsednik prizna Alžiru pravico samoodločanja. Uporniki so takoj pripravljeni pogajati se o političnih in vojaških pogojih za pomirjenje v deželi, odklanjajo pa delitev Alžira, ker bi Francozi radi direktno obdržali Saharo, kjer so odkrili bogate naravne zaklade. Kot predpogoj za svobodne volitve zahteva vlada upornikov umik francoskih čet iz Alžira. Točko načrta De Gaullea pa, po kateri bi moralo francosko ljudstvo izid ljudskega glasovanja odobriti, odločno odklanjajo.

Trenutno so diference glede političnih pogajanj, ki jih zahteva uporniška vlada, dočim je francoski državni predsednik pripravljen samo na pogajanja za prekinitev bojev. Še večja pa je razlika v mnenjih glede Sahare, pri čemer Francozi verjetno niso pripravljeni popustiti, zlasti še, ker so priprave za pridobivanje olja v Sahari požrle mnogo denarja. V Franciji so še vedno močni glasovi, ki vladi upornikov odrekajo pravico govoriti v imenu Alžircev.

– KRATKE VESTI –

Letalo, s katerim je potoval Hruščev, je rabilo za pot iz Amerike v Moskvo deset ur in 28 minut. Letelo je s hitrostjo 800 km na uro.

Borba za Mesec še ni končana. Amerikanci hočejo poslati Luni spremljevalca, ki jo bo obkrožal. Rusi so pa mnenja, da bodo bolj služili znanosti, če pošljejo na Mesec opazovalno postajo.

Na velesejmu v Gradcu je razstavljen tudi največji pisalni stroj, ki je 112 kg težak. Na ta stroj je pa tudi možno pisati. Črke so visoke tri centimetre.

Papež Janez XXIII. je imenoval za ukrajinske katoličane, ki žive v Zapadni Nemčiji, novega škofa s sedežem v Münchnu. Je to 39-letni duhovnik Platon Kornyliak, ki je rojen v Bukovini.

Vzhodna Nemčija je sklenila z Egiptom trgovsko pogodbo za pošiljanje knjig. Že začetek pošiljanja pa pomeni deficit za Vzhodno Nemčijo, ker je egiptovska vlada zaradi politične vsebine knjig zaplenila prvo pošiljko v vrednosti 500 tisoč šilingov.

Kapelo so hoteli podreti v nekem sanatoriju na Poljskem Pri tem pa je prišlo do štrajka in demonstracij. Bolniki, ki so mogli hoditi, so šli na cesto, kjer so se jim pridružili tudi drugi, in so demonstrirali. Policija je morala seči po plinu solzivcu, da je naredila spet red.

Da ljudje v zadnjem času več telefonirajo, je ugotovila poštna uprava na Dunaju. Predvsem so ti pogovori na daljavo, ki seveda tudi več stanejo, upravi pa donašajo dobiček.

Šola se je podrla v Belgiji v kraju Cheratte – zaradi starosti. Otroci so imeli res pravo srečo, ker dve uri kasneje bi se moral začeti pouk.

Aluminijaste nitke za izdelovanje blaga se je posrečilo izdelati nekemu angleškemu fiziku iz Manchestra. Nova snov je podobna svili in ima kovinski sijaj. Spet neštete možnosti za modne ustvarjalce.

Politični teden

Po svetu . . .

Pretekli teden je bil v zunanji politiki povsem v znamenju

potovanja Hruščeva po Ameriki.

Iz New Yorka je poletel sovjetski šef z letalom v Los Angeles in obiskal ob tej priliki tudi filmsko metropolo Hollywood. Sprejem je bil kaj hladen.

Proti vsemu pričakovanju in v pravem nasprotju z dotedanjimi dogodki je bil pa

sprejem v San Franciscu.

Pač pa je bil pogovor z voditelji Delavske strokovne zveze za Hruščeva kaj neprijeten. Po tem je namreč izjavil, da je stališče teh ljudi zanj nesprejemljivo. Na splošno je bil pa sprejem čisto po želji ameriške vlade, ki je vedno skušala ljudi pridobiti, da lepo sprejmejo gosta predsednika Eisenhowerja. Bistrim opazovalcem tudi ni ušlo, da se je sin sovjetskega mogočnika Sergej podal v kino. Verjetno si je zaželel svobode, kar se mu je za dobri dve uri posrečilo.

Pa ne samo delavci po tovarnah, tudi

poljedelstvo

je Hruščevu pri srcu. To je pokazal pri obisku poljedelske države Iowa. Obiskal je tovarno za mesne izdelke, kjer so mu ponudili klobaso, ki mu je tako dobro teknila, da je poprosil še za drugo; ogledal si je tovarno poljedelskih strojev in farmo »kralja koruze« Roswella Garsta, ki ga je spoznal že pri nekem obisku v Sovjetski zvezi. Ob tej priliki se je sešel tudi z bivšim kandidatom demokratske stranke za predsedniško mesto Stevensnom. Poročajo, da je bilo to srečanje bolj prijateljsko kot sestanki s politiki republikanske stranke.

Zadnja postaja pred zaključkom potovanja po Ameriki je bil

Pittsburgh.

Tu še vedno štrajkajo delavci ameriške železarske industrije, tako si je mogel sovjetski prvak ogledati le tovarno izven mesta, ki je v obratu. Tu se mu je tudi posrečilo priti v stik z ameriškimi delavci, kar je že nekajkrat označil za svojo željo. Da je računal pri tem tudi na psihološke momente, kaže naslednji dogodek: neki delavec je ponudil Hruščevu cigareto, za kar mu je ta podaril lastno zapestno uro.

Po povratku v Washington pa sta oba predstavnika dveh nasprotujočih si gospodarskih sistemov nadaljevala pogovore, ki sta jih začela ob prihodu Hruščeva v Ameriko.

Predlog za razorožitev

Ko so časnikarji sledili Hruščevu na njegovi poti po Ameriki in zabeležili vsako njegovo besedo in registrirali vsako kretnjo, pa so politiki študirali Hruščev predlog za razorožitev, ki ga je stavil pri svojem govoru pred UNO. Po tem predlogu naj bi prišlo v štirih letih pri vseh državah do popolne razorožitve. Dodatno je pa predlagal še pet točk za delno razorožitev:

1. osnovanje kontrolnega ozemlja in zmanjšanje tujih čet v Zahodni Evropi,
2. predele Srednje Evrope brez atomskega orožja,
3. opustitev vseh tujih oporišč,
4. nenapadalni pakt med NATO in državami Varšavskega pakta in
5. pogodbo za preprečenje nenadnih napadov.

Različen je bil odmev,

ki je sledil tem predlogom. Vidi se, da je bil ta govor Hruščeva dobro premišljen in predlogi stavljeni v pravem času. Ljudstvo v Ameriki naj ve, da hoče mir in narodi na svetu, posebno tisti, ki zagovarjajo koeksistenco, naj vidijo v njem prvoboritelja pri zmanjšanju napetosti med različnimi bloki.

Seveda so sprejeli pri UNO razpravljanje o teh predlogih na dnevni red. Amerikanski diplomati so pa mnenja, da Hruščev ni omenil bistva za dosego razorožitve, to je način kontrole, da res vsi udeleženci delajo po eventualno sprejetih sklepih. In kako morejo zapadnjaki vedeti, kaj se godi v širnih stepah sibirskih!

* * *

Nikakor se pa ne more umiriti Azija. Nehru je menda dobil še premalo zaušnic od sosede na severu, ker je skušal prodreti s prellogom za sprejetje komunistične Kitajske kot članice pri UNO. V Laosu so spet nemiri na dnevnem redu. Najbolj pa je v zadnjem času zbudil svetovno pozornost

atentat na ministrskega predsednika na Ceylonu.

Pretekli teden je postal ministrski predsednik na Ceylonu žrtev atentata. V meniha preoblečeni zdravnik je oddal nanj iz bližine več strelov. V bolnišnici so v začetku upali, da ga bodo ohranili pri življenju. Pa je po enem dnevu podlegel poškodbam. Vzrok umora še ni znan. Atentator je bil tudi močno ranjen in so ga prepeljali v isto bolnico kot predsednika. Do sedaj še ni dal nobene izjave o motivu svojega početja.

K temu se je Nehru izrazil, da je to slabo znamenje za demokracijo v Aziji. In tokrat ima Nehru prav.

Zaradi uspeha voditelja levega krila socialistov pri osvoboditvi dežele izpod angleške nadoblasti je ta stranka dobila pri zadnjih volitvah večino. Izgledalo je, da bo Bandaranaike zapeljal deželo v komunistične vode. Toda zadušitev upora na Madžarskem mu je odprla oči.

Prebivalstvo otoka Ceylona je razdeljeno na dve grupi, ki se ločita med seboj po izvoru, jeziku in veri. In ker zahtevajo Singalezi zase gotove prednosti, je prišlo na otoku do političnih trenj.

. . . in pri nas v Avstriji

V notranji politiki pa je v zadnjem tednu povzročilo precej razburjenja in deloma tudi napetosti med Avstrijo in Italijo

vprašanje Južne Tirolske.

Poročila so polnila časopise tudi v Italiji, vendar v svetovni javnosti ni bilo čuti kakega močnejšega odmeva. Verjetno precej zaradi poročil o obisku Hruščeva v Ameriki.

Uspeh pa je beležil te dni

finančni minister dr. Kamitz,

ki je dobil pri svetovni banki za avstrijski investicijski kredit posojilo v višini 9 milijonov dolarjev (1 dolar je približno 25 šilingov). S tem znaša skupno posojilo svetovne banke Avstriji okrog 100 milijonov dolarjev.

Že v zadnji številki smo poročali o začetku

kongresa Avstrijske strokovne zveze

— »Gewerkschaftsbunda«. Jasno je bilo, da so hoteli organizatorji tega kongresa pokazati javnosti, kako močna organizacija je strokovna zveza, ki šteje nad milijon članov. In v zadnjih treh letih so plačali ti člani nad milijardo šilingov članarine. Strokovna zveza ima v parlamentu nad 40 sedežev, ta obvlada tudi socialno zavarovanje in delavsko zbornico, in prodrla je prav v vlado. To seveda vpliva tudi na metode dela. Če je bila Strokovna zveza prej v borbi proti državnemu redu, če je bila prej predstraža v boju za revolucionarno obnovo, je zdaj vključena v državni ustroj in nosi soodgovornost pri oblikovanju današnjega reda. S tem se je Strokovna zveza priznala k državnemu redu in prevzela tudi odgovornost pri razvoju.

Tako je razumljivo, da se je udeležil začetne slavnosti zvezni predsednik s člani vlade, pa tudi zastopnik Cerkve — prvič v takem primeru — in delegati podjetnikov. Dunajski nadškof kardinal König pa je še posebej sprejel štirinajst afrikanskih delegatov, ki so se udeležili kongresa Avstrijske strokovne zveze na Dunaju.

Prisluškovalni aparat v škofovem stanovanju

Škof dr. Bengsch v Vzhodnem Berlinu je sumil ves čas, kar je bil v novem stanovanju, da njegovim pogovorom prisluškujejo. Neki tehnik, ki ga je dobro poznal, je preiskal stanovanje in ugotovil, da so pri napeljavi telefona montirali tudi prisluškovalne naprave.

Kmalu nato, ko je tehnik prekinil zvezo v prisluškovalni napeljavi, je prišla policija pred škofovo stanovanje. Ko je škof zapustil stanovanje, so ga aretirali in šele po petih urah zasliševanja izpustili.

Ko so zapadnoberlinski časopisi prinesli to vest, so seveda rdeči oblastniki skušali zvaliti krivdo na koga drugega. In pri tem so si izbrali ameriške agente. Ti da so namreč hoteli slišati, kaj da se škof meni z oblastmi Vzhodnega Berlina, pa zato napeljali v stanovanje prisluškovalne aparate. Pri tem pa ostane seveda vprašanje, kako je mogla vzhodna policija vedeti za napravo, in to že v času, ko so škofa zaprli.

Pomanjkanje živil na Poljskem

Ko so časopisi v Romuniji poročali, da se je satelitski vladi baje posrečilo utrditi kupno moč denarja in dvigniti življenjski standard v deželi, so morale oblasti na Poljskem priznati, da na živilskem trgu nekaj ni v redu. Posebno je hudo v Varšavi, kjer so morali upeljati racionalizacijo za meso in mesne produkte. Toda pomanjkanje je tako občutno, da kljub tem ukrepom včasih ni mogoče dobiti mesa. Položaj na mesnem sektorju prehrane je zelo resen, ker skoraj ni mogoče dobiti živine za zakol.

Glasilo komunistične partije za mesto Varšavo je moralo pomanjkanje priznati. Časopis nadalje še poroča, da je komisija za prehrano v številnih manjših mestih na deželi ugotovila pomanjkanje soli, kisa, mleka, margarine, olja in rib, pa tudi kruha. Po mnenju časopisa je tega kriva slaba porazdelitev.

Med ljudstvom se širijo različne vesti. Mnogi se boje, da bo prišlo spet do živilskih kart. Tako daleč je pripeljala vsiljena marksistična vlada poljsko gospodarstvo v 14 letih!

Amerika bo sprejela več emigrantov

Predsednik Združenih držav ameriških je podpisal zakon, po katerem je omogočeno dodatno 57 tisoč tujcem priti v Ameriko. Na podlagi tega zakona se morejo tisti, ki so se pred 31. dec. 1953 vpisali v liste pri ameriških konzulatih z namenom, da emigrirajo v Združene države, v odobreni meri poleg redne kvote vseliti v Ameriko. Najprej bodo prišli na vrsto starši, bratje in sestre ter polnoletni otroci ameriških državljanov kakor tudi mladoletni otroci tujcev, ki so se za stalno naselili v Združenih državah Amerike.

Nesreče v zraku

Do hude zrakoplovne nesreče je prišlo pretekli teden v Franciji. Iz do zdaj še ne poznanih razlogov je strmoglavilo redno letalo francoske zrakoplovne družbe. Zrakoplov je bil na poti iz Pariza v Afriko in je imel redni postanek v Bordeauxu. Ko je bilo letalo že nekako 500 metrov nad zemljo, je nenadoma strmoglavilo, padlo na tla in eksplodiralo. Pri tem je izgubilo 53 ljudi življenje, 12 pa se jih je deloma hudo poškodovanih rešilo.

Skoraj istočasno se je ponesrečilo tudi letalo privatne zrakoplovne družbe na Alaski. Letalo je zašlo preblizu vrha otoka Sitkin v Aleutih, se zadelo v steno in strmoglavilo. Neki pilot ameriške oborožene sile je preletel 40 minut po nesreči na mesto in je ugotovil, da je letalo čisto razbito. Ker ni videl nobenega znaka preživelih ali kakega premikanja, domnevajo, da je vseh 16 oseb, ki so bile v letalu, izgubilo življenje.

In še iz Južne Amerike poročajo te dni o eni nesreči v zraku. V Braziliji se je ponesrečilo letalo, pri čemer je bilo 20 smrtnih žrtev.

Medved je deklici odgriznil roko

Huda nesreča se je pripetila v živalskem vrtu na Reki. Neka šestletna deklica je prišla v očetovem spremstvu v živalski vrt. V trenutku se je odtrgala iz očetove roke preplezala ograjo in se približala kletki z medvedi. Ko je stegnila roko, da bi medveda pogladila, jo je zverina ugriznila in ji roko odtrgala. Deklico so takoj prepeljali v bolnišnico. S transfuzijo krvi se je zdravnikom posrečilo, da so ji rešili življenje.

Vihar na Japonskem

Tajfun je obiskal ponovno Vzhodno Azijo in napravil mnogo škode na Japonskem. Poročajo, da je bilo ob koncu tedna čez 2500 mrtvih, okrog 1500 jih pa še pogrešajo. Potopilo se je tudi nad 2000 ladij; nad en milijon ljudi pa je brez strehe.

SLOVENCI
doma in po svetu

Sedmi slovenski socialni dan v Argentini

Že sedmič so se slovenski izseljenci v Argentini zbrali na svojem socialnem dnevu, ki je v malem nekaj takega, kot so socialni tedni, ki jih sklicujejo veliki narodi. Zanimivo je dejstvo, da bodo n. pr. Argentinci letos imeli šele svoj prvi socialni teden, dočim ima peščica slovenskih izseljencev v Argentini že svoje sedmo socialno zborovanje.

Letošnji socialni dan je bil v celoti posvečen ženskemu socialnemu vprašanju.

Začel se je s sv. mašo, ki jo je daroval direktor slov. dušnih pastirjev g. Anton Orehar, ki je imel tudi lep in pomemben govor o tem, kaj je prineslo krščanstvo ženi in kako se še danes Cerkev trudi, da ženi da potrebno čast in dostojanstvo.

V imenu Stalnega odbora socialnih dni, ki ga sestavljajo gg. Majeršič Janez, Horvat Avgust, Šeme Jože in Smersu Rudolf, se je predsednik tega odbora g. Majeršič zahvalil direktorju za globoke besede; s hvaležnostjo se je spomnil velikega social. delavca pokoj. Franceta Kremžarja, čigar petletnico smrti te dni obhajamo, izročil je zborovalcem pozdrave bolnega prof. dr. Ivana Ahčina, ki je dal pobudo za te socialne dneve, jim redno izbral primerno tvarino in tudi vedno sestavil resolucije.

Na predlog g. Sedeja Alojzija je bilo izvoljeno predsedstvo zborovanja. Za predsednico je bila izvoljena ga. Marjana Batageljeva, za članice predsedstva ga. Alojzija Ašičeva, gdč. Mara Bidovec in gdč. Neda Fink, za tajnika pa g. Jože Šeme.

Nato je prevzel besedo prof. dr. Ignacij Lenček, ki je orisal položaj ženske od najstarejših časov dalje in zlasti pokazal krščansko pojmovanje žene. Nanizal je številne svetopisemske izreke o ženi in dokazal, da je bilo krščanstvo tisto, ki je ženo osvobodilo, jo dvignilo in napravilo za enakopravno in enakovredno z moškim.

O „ženi v sodobnem družbenem življenju" je govorila gospa Ana Kraljeva. Predavateljica je znova dokazala, da temeljito pozna zgodovino ženskega gibanja in posebej še žensko duševnost.

Tretje predavanje je imela gospa Marjana Marnova, ki je govorila o poslanstvu slovenske žene in matere v izseljenstvu. Podala je mnogo praktičnih navodil za življenje neporočene in poročene žene, zlasti matere. Njena prisrčna izvajanja so našla pot do src vseh navzočih.

G. Avgust Horvat je nato prečital nekaj izklesanih misli o nalogah slovenske žene, ki jih je na bolniški postelji napisal in zborovalcem socialnega dneva poslal prof. dr. Ivan Ahčin. Njegove tehtne in globoke misli so zborovalci poslušali z veliko pozornostjo in veliko hvaležnostjo.

Z zborovanja so poslali pozdravna pisma škofu dr. Gregoriju Rožmanu, dr. Mihi Kreku, prof. dr. Ivanu Ahčinu ter argentinskim cerkvenim dostojanstvenikom.

To socialno zborovanje je dalo kaj lepo spričevalo o Slovencih v Argentiniji.

Slovenska Marijina slavnost na Opčinah

Na Opčinah je bila tudi letos tradicionalna slovenska Marijina procesija, katere se je udeležilo nad tisoč Slovencev. Ti so prišli iz vseh krajev na Tržaškem, iz Goriškega in celo preko meje iz Sežane in okolice. Procesijo je vodil tržaški škof Santin, ki je imel na slovenske vernike nagovor v slovenščini. V zvezi s to slavnostjo je priredila salezijanska mladinska godba iz Trsta koncert.

Zdravilišče Rogaška Slatina

Uprava zdravilišča Rogaške Slatine je ob zaključku sezone podala poročilo o letošnjem uspehu. Domačih obiskov je prišlo največ iz Hrvatske ter iz Slovenije in to v veliki meri na račun boiniške blagajne. Bilo je pa tudi mnogo gostov iz tujine; zabeležili so čez osem tisoč prenočnin tujcev. Pri teh vodijo Avstrijci pred Italijani in Nemci. Prišli so pa tudi obiski iz Bližnjega vzhoda, Anglije, Francije, Belgije, Nizozemske, Švice, Madžarske, Švedske, Vzhodne Nemčije in Grške, nekateri celo preko oceana iz Venezuele v Južni Ameriki in iz Avstralije. Poročilo še dodaja, da so bili v glavni sezoni vsi hoteli do zadnje sobe zasedeni in tudi vse privatne možnosti izčrpane. Da izboljšajo možnosti in še bolj privabijo goste, popravljajo zdaj hotel „Bellevue", ki stoji na razgledni točki nad Rogaško Slatino.

Danski pisatelj v Sloveniji

Ob koncu poletja je potoval peš skozi Slovenijo danski pisatej Karl Eskelund. Spremljala ga je žena Fei-ču-jun, ki je po rodu Kitajka.

Založba „Lipa" v Kopru je pred kratkim izdala delo Eskelundovo „Moja žena Kitajka", ki je doseglo lep uspeh. Tako sta se oba potnika med drugim oglasila tudi v Kopru in si ogledala tamkajšnjo tiskarno.

Živali in avtomobili

Ko so se pred pol stoletja pojavili prvi avtomobili, so se ljudje tem ropotajočim smrdljivim spakam smejali, konji so pa pred njimi bežali. Danes se ljudje ne smejejo več, pa tudi konji se ne plašijo več.

Kaj si pravzaprav mislijo živali o teh naglih živih stvareh, ki jih ni ustvarila narava, ampak človek? O naših domačih živalih to približno vemo. Nekateri psi ne bodo nikoli opazili, da je brez pomena lajati na avtomobil in gristi njegova kolesa. Krave gredo mirno svojo pot in se ne brigajo za hupanje mogočnih tovornih vozil, koze se razbežijo na vse strani, medtem ko osli kvečjemu dvignejo glavo in pustijo avtomobil mimo.

Tudi divje živali v Afriki se danes skoraj ne zmenijo za avtomobile, vsaj v narodnih parkih ne. Ko pa so prišli pred desetletji prvi avtomobili, so ali zbežale ali pa se radovedne približale, da si ogledajo to novo in nenavadno »žival«. Saj ni imela nobenega sovražnega vonja, kričala je kot hijena, glava je bila kratka, dvoje oči, vratu pa ni bilo, podobno kot pri nosorogu ne. Vse se je zdelo kot nekako križanje med slonom in nosorogom — in pred tema živalma druge tudi ne bežijo.

Samo nosorogi vidijo včasih v avtomobilu tekmeca, in če pride ta pločevinasta žival v njihovo bližino, jo včasih tudi napadejo. Dogodilo pa se je že, da je tak kratkoviden nosorog zaljubljeno krožil okoli avtomobila in se raztogotil, ko je spoznal svojo zmoto. Pa tudi marsikateri avtomobilist je že preplašen sedel na kakem drevesu, medtem ko mu je slon uničeval voz.

Nič posebnega ni danes, če se avtomobilu približajo levi in ga radovedno obkrožijo. Seveda v takem primeru ni priporočljivo lesti iz voza na prosto. Pavijani pa navadno jezno kričijo na avto, če jim kali mir.

Zakaj bežijo nekatere živali pred avtomobilom v zadnjem trenutku preko ceste, n. pr. zajci in razni drugi glodavci, srne in antilope, pa tudi divji prašiči in žirafe? Kaže, da sploh ne bežijo pred avtomobilom kot takim. Vidijo ga le, kako dirja in panika jih potegne za seboj, kot je to običajno pri stepnih živalih. Te namreč ne bežijo s preganjancem v ravni smeri, ampak stran od njega in včasih tudi prečkajo njegovo pot.

Kjer avtomobili lahko drvijo s polno hitrostjo, napravijo divjadi več škode kot roparske živali. Samo na avtomobilskih cestah v Pensilvaniji so našteli v 10 letih 125.460 povoženih divjih živali in ptic, pri čemer niso niti vštete stotine jelenov, ki so se ranjeni zavlekli v goščavo in tam poginili. Na cestah Virginije so leta 1952 do smrti povozili 10.000 psov, 11.600 mačk in okoli 10.000 rakunov, hrčkov in drugih manjših živali ter 4000 skunksov.

Za vse to se živali le skromno maščujejo. V Zahodni Nemčiji so na primer živali od 1. januarja do 30. septembra 1953 vseeno povzročile 6500 prometnih nezgod, v Franciji pa so naslednje leto povzročile živali prav toliko prometnih nezgod kot pijani šoferji. V Zahodni Nemčiji so leta 1953 živali ranile 36.500 v poljedelstvu zaposlenih ljudi, 169 pa usmrtile. Tudi male živali lahko napravijo avtomobilistu mnogo preglavic. Kako presenečen je moral biti kmet, ki je v maju pred dvema letoma v gozdu pri Franzenheimu ob Renu nalagal les. Ko se je vrnil k tovornemu traktorju, katerega motor je pustil teči, je lazilo okoli traktorja in pod njim sedem živoprogastih mladih divjih prašičkov. Počasno ropotanje stroja so imeli za vabljenje stare svinje. Kmet je enega odnesel domov, druge pa pognal k njihovi materi.

Še bolj presenečen je bil avstralski kmet, ki je pustil avtomobil več milj stran od svoje farme na samem in odšel v gozd. Daleč naokoli ni bilo človeka. Ko se je vrnil, je izginil vžigalni ključ. Uganki je bil pač lahko kos samo domač avstralski farmar. Ključ je našel končno v gnezdu ptice, ki je znana po tem, da si zgradi iz vejic utico, v kateri pleše in jo krasi z raznimi drobnimi predmeti.

Pa tudi na naše evropske ptice je vplival avtomobil. Pred 35 leti so bili pri avtomobilistih v modi presunljivi žvižgi. Poljski škrjančki so v Braunschweigu začeli oponašati te avtomobilske piščalke, a samo škrjančki v pasu enega kilometra na vsaki strani ceste. Drugi škrjančki so peli kot prej. Posnemanje glasov torej ni omejeno na papige.

Nepričakovano srečanje med avtomobilom in večjimi živalmi postane lahko nevarno le takrat, če se živali čutijo ogrožene. Okolica Edwardovega jezera je zlasti bogata vodnih konj, ki so zaščiteni in je torej lov nanje prepovedan. Ceste okoli jezera prečkajo ponoči cele črede povodnih konj. Nedavno je tovorni avtomobil zadel v povodnega konja — in to je že malo drugače kot če bi povozil psa. Voznik je začutil močan sunek in skušal čim hitreje pobegniti. Vendar so se kolesa vrtela v praznem! Vozilo je namreč prišlo na hrbet povodnega konja, ki je avtomobil dvignil in kolesa so se vrtela prosto v zraku. Končno sta se oba orjaka le otresla drug drugega in povodni konj je skočil nazaj v vodo, verjetno nič manj prestrašen kot vozač.

Avtomobil pogosto zapelje v nepošten lov. Saj ni težko dohiteti žival, kateri se še sanja ne, da sedijo v pločevinastem nosorogu ljudje. Lovec je zavarovan za oklopom. Tako je zdaj prišel v Egiptu v modo lov na gazele v avtomobilu, čeprav je po zakonu prepovedan in je le še malo gazel na libijski meji. Po ravni stepi drvijo avtomobili s hitrostjo 90 kilometrov za nežnimi živalmi. Po kakih petih minutah preganjanim živalim odpove srce in ne morejo več bežati. Tedaj jih ni težko postreliti.

Ameriški major Gilliand si je privoščil zabavo s preskušanjem lovske poštenosti svojih rojakov v avtomobilih. Postavil je med lovopustom nagačenega belega jelena blizu ceste v grmičevje, se nedaleč stran usedel za drevo in si mirno prižgal pipo. Že prvi avtomobil se je ustavil in začelo se je divje pokanje na domnevnega jelena, ki ni hotel pasti. Major je nato podaril vsakemu lovcu v avtomobilu cigaro, pa kmalu je bila njegova tobačnica prazna. Zvečer drugega dne je naštel v nagačenem jelenu nič manj kot 400 strelov.

In vendar je avtomobil vsaj v enem oziru blagoslov za divje živali. Lov stepnih živali s tovornimi avtomobili prinaša manj zgub tako lovcem kot tudi živalim. V prejšnjih časih so mnogokrat postrelili stare živali, da so dobili žive mladiče. Pozneje so v Belgijskem Kongu s streljanjem in kričanjem pognali v beg črede slonov in zaostale mladiče z vrmi privezali k drevesom. Če se je pri tem slonova samica obrnila in prešla v napad, so jo morali pogosto ustreliti.

Danes pa lovijo slone v Keniji in Tanganjiki z dvema tovornima avtomobiloma. Avtomobil je seveda vedno hitrejši kot slon. Če slon napade, se avtomobil vedno lahko umakne in odbrzi in ni nevarnosti za nikogar. S tem je mnogo laže ločiti zaostale mlade slone od črede. Mladi sloni se hitro pomirijo, če ne vidijo več črede. Celo kar tiščijo se k avtomobilu, menda se jim zdi veliko voz nekaj podobnega kot stari slon. Potem pa jih ni težko spraviti na voz. Tako je danes lov na slone v Vzhodni Afriki popolnoma nekrvav.

V zelo obiskovanih parkih Afrike je avtomobilistom prepovedano odpirati vrata in izstopati. V tistem trenutku bi namreč levi ob cesti postali lahko nevarni. Tako se vozi turist v zaprtem vozu od enega z bodečo žico ograjenega počivališča do drugega, kjer mora prenočiti v malem hotelu znotraj ograje. Pod strogo kaznijo je prepovedano iti izven ograje. Tak narodni park je torej nekak narobe urejen živalski vrt. Ljudje morajo ostati za mrežo in v kletki, živali pa se gibljejo prosto. Ta novost mora ljubitelje živali spet sprijazniti z avtomobilom!

Dr. O.

Pisma v steklenicah

Nekdaj so imeli mornarji navado, da so v nevarnosti napisali sporočilo, ga zaprli v steklenico, ki so jo dobro zamašili, nato pa vrgli v morje.

Včasih je sporočilo kmalu prišlo v prave roke, včasih pa je blodilo po morju leta in leta, končno le prispelo na cilj. Prenekatero je tudi izginilo ali pa zašlo na napačen naslov.

V moderni dobi, ko ima vsaka ladja radio, je taka pošta v steklenicah postala redka. Zgodi se pa, da tu in tam najdemo na morju kako tako steklenico iz preteklih desetletij.

Blizu Nove Zelandije so nedavno potegnili iz morja zapečateno steklenico, v kateri so našli pismo Scottove odprave, ki se je mudila v Antarktiki od leta 1902 do 1904. To je doslej najdaljša pot, kar jih je kdaj napravilo pismo v steklenici.

Pošiljanje poročil v steklenicah je zelo staro. Za kraljice Elizabete I. je bil na angleškem dvoru poseben uradnik, čigar naloga je bila odpirati take steklenice s pismi in proučevati njihovo vsebino.

To mesto so ustanovili, ker je neki angleški ribič leta 1695 v morskem pesku pri Doveru našel s smolo namazano in zapečateno steklenico. Odnesel jo je poveljniku vojne mornarice. Ta je bil zelo presenečen, ko je našel v steklenici pergament, na katerem je bilo napisano, da so Holandci zavzeli Novo Fundlandijo.

Elizabeta I. je pripisovala temu dogodku tako velik pomen, da je odredila, naj vse iz morja potegnjene steklenice izročajo vrhovnemu poveljniku mornarice, ki mu pripadajo po zakonu kot morski plen. Kdor tega ukaza ne bi izpolnil, bi ga obesili.

Ta naredba in mesto dvornega uradnika za odpiranje steklenic sta bila odpravljena šele za Jurija III., ki je živel od 1760—1820. (M. J.)

„Zaklad" v hiši

Zgodilo se je v Governolia, v italijanski pokrajini Mantova, da je kupil neki obrtnik hišo, ki je bila nekoč last bogatega trgovca. Po mestu je namreč krožila govorica, da je v tej hiši skrit zaklad.

Ko je obrtnik kupil hišo, je hotel priti do skritega zaklada. Najprej je snel streho, toda brez uspeha. Nato je dal podirati stene, opeko za opeko. In v temelju so res našli malo vdolbino. In tam je bila spravljena listina, na kateri je bilo napisano v latinščini: »Zgrajeno leta 1785.«

FRAN ERJAVEC: 257

KOROŠKI SLOVENCI

(III. del)

Na Koroškem je prvi in ob svojem času tudi edini slovenski Korošec z izrazito preporoditeljsko miselnostjo, Gutsman, že v drugem letu francoske revolucije umrl (1790), toda l. 1791. je prispel (po razpustu jožefinskega generalnega semenišča v Gradcu) za profesorja ljubljanske bogoslovne fakultete Martin Koben, doma iz Zakamna pri Vetrinju (* 1763). On se v Ljubljani ni seznanil le z jožefinskimi in janzenističnimi stanovskimi tovariši (Japljem i. dr.), temveč se je pridružil tudi njihovim preporoditeljskim nazorom ter se vrnil potem z njimi na Koroško, kjer je bil dne 27. IX. 1798. imenovan za župnika pri Sv. Štefanu v Zilji (nastopil je pa svojo novo službo šele v začetku l. 1799). Tu je pa ostal le dobra štiri leta, nakar je bil dne 4. II. 1803. imenovan za župnika v Čajnčah nad Celovcem, a l. 1820 potem za celovškega kanonika in rektorja liceja. Čeprav ni znano, da bi bil ta mož tudi sam kaj pisal, vendar ni nobenega dvoma, da je vsaj pridobival za preporodno miselnost tudi svoje koroške znance (v Čajnčah je bil l. 1806—1809 njegov kaplan tudi U. Jarnik).

Ob Kobnovi vrnitvi na Koroško je bil pa tu po vsej priliki že naklonjen našemu preporodu tedanji kaplan na Radišah Jožef Winter. On je bil doma (roj. 18. XI. 1748) iz Slovenjega Šmihela (severnozapadno od Tinj), najprej kaplan na Radišah, zatem na Golšovem, ekspozit v Žrelcu, nato v Podgradu (občina Medgorje) in končno od l. 1809. dalje kanonik pri Gospe Sveti, kjer je tudi umrl (2. II. 1830; njegov nagrobnik je še vedno videti vzidan na zunanji cerkveni steni). Tudi o njem ni znano, da bi bil sam kaj napisal, toda vsekakor je spadal že med narodno zavedne koroške preporoditelje in ga tudi Jarnik nazivlje v nekem svojem pismu »ljubitelja lepe Slovenije«. Njegova mladost nam doslej še ni znana, toda ni mnogo verjetno, da bi bil osebno pobliže znan z dvaindvajset let starejšim Gutsmanom in da bi ga bil ta pridobil za naš preporod, a prav tako si težko predstavljamo, da bi se bil navzel preporodne miselnosti kje drugje kot iz Gutsmanovih spisov, zlasti iz njegove slovnice.

Drugih, v zadnjem desetletju XVIII. stol. že doraslih slovenskih Korošcev s preporodno miselnostjo doslej po imenih še ne poznamo, toda vsekakor jih je pa moralo biti še nekaj (po Slomškovi trditvi se je n. pr. tudi kanonik in poznejši škof J. P. Pavlič čutil Slovenca). To nam zadostno dokazuje že samo dejstvo, da je izšlo tudi v tem desetletju po Gutsmanovi smrti na Koroškem kakih 10 slovenskih tiskov (gl. bibliografijo na koncu II. dela), za katere so pač morali neki možje poskrbeti, a na njih niso podpisani. Ljubljanski Linhart je tedaj v II. delu svoje zgodovine že ponosno poudarjal, da posedujejo Slovani pol Evrope, da je tudi Avstrija po večini prebivalstva pravzaprav slovanska država, in je žigosal kruto nemško ravnanje s Slovani v preteklosti. Ni znano, koliko je prodrla ta zgodovina tudi na Koroško, toda nobenega dvoma ni, da je vzbudil veliko zanimanje za slovanstvo in slovenstvo l. 1800 že sam prihod ruskih čet na Koroško (gl. str. 000), ki so jih že tedanje Vodnikove »Lublanske Novize« nazvale »naše brate«. Končno so tudi vsaj nekateri učitelji po koroških slovenskih vaseh uvajali v šole tudi slovenske (dvojezične) učbenike, ker si s samonemškimi pri slovenskih otrocih niso mogli pomagati (Ahacelj nam sam pripoveduje, da je rabil v rožeški šoli tak katekizem). Vse to so bili činitelji, ki so nedvomno pripomogli, da je ostalo Gutsmanovo slovensko seme, ki ga je on zasejal, tudi po njegovi smrti nele živo, temveč je pognalo korenine in se celo razširjalo.

Prav posebno važno je pa postalo dejstvo, da je živel tedaj v Celovcu učeni prirodopisec baron Sigism. Hohenwart. Ta mož je bil rojen l. 1745. v Kamniku na Kranjskem in je znal že od doma tudi slovensko. Šolal se je pri ljubljanskih jezuitih in se tu jako spoprijateljil s svojim sošolcem in najbližjim rojakom Jurijem Japljem (učitelj obeh je bil tudi znameniti rastlinoslovec Wulfen). Še pred svojo posvetitvijo (1767) je postal krški kanonik, a ko se je krški kapitelj preselil l. 1787. v Celovec, ga je škof Salm, tedaj že kardinal, imenoval za svojega generalnega vikarja. Po vsej verjetnosti je vzdrževal pismene zveze s svojim mladostnim prijateljem Japljem in postal pod njegovim vplivom tudi jako naklonjen našim preporoditeljskim prizadevanjem (s Zoisom si je tudi dopisoval, l. 1809 ga je pa na Dunaju obiskal Kopitar).

J. Japelj je bil prav tako Kamničan kot Hohenwart. Bil je široko izobražen mož in je postal v šoli ljubljanskega škofa Herbersteina odločen janzenist. On spada med naše najzaslužnejše preporoditelje. Bil je eden glavnih članov znamenitega preporoditeliskega krožka barona Zoisa, tajnik obnovljene ljubljanske Akademije operosorum (sej te se je udeleževal tudi razjezuit prof. J. Knauer iz Strassfrieda pri Podkloštru) in prve čase nekaka duša preporoditeljske skupine janzenističnih duhovnikov v Ljubljani. V letih svojega službovanja v Ljubljani in okolici (1773—1795) je izdal slovenski prevod uradnega velikega katekizma (1777, doživel je pa potem še 5 izdaj), ki predstavlja prvo uporabno slovensko šolsko knjigo, dalje »Liste in evangelije« (pozneje še 4 izdaje), cerkveno pesmarico (nekatere njegove prireditve se pojo še danes), zbirko pridig in še nekaj drugih malenkosti, a najznamenitejše njegovo delo je bil prvi slovenski prevod katoliškega sv. pisma, ki ga je začel izdajati l. 1784. (sam je izdal le nekaj delov, nadaljevali so ga pa potem drugi). Bil je jako spreten prevajalec cerkvenih pesmi in preložil je tudi precej angleških, francoskih in nemških posvetnih pesmi; čeprav hud janzenist, vendar ni bil noben mračnjak, temveč je zložil celo več izvirnih poskočnih in hudomušnih pesmi, namenjenih po vsej priliki ožji veseli družbi (eno takih, »Otročjo posteljo na kmetih«, je objavil l. 1856. tudi Bleiweis v svojih »Zlatih klasih«).

(Dalje prihodnjič)

DA NE BO NEZGODE:

Pazite na poškodovane žice!

Vsako leto poročajo o milijonski škodi, ki jo povzročijo požari zavoljo poškodovanih, nepravilno vgrajenih in prekomerno obremenjenih električnih vodov in naprav. Pazite zato na to, da bodo električne žice in naprave v redu in ne obremenjujte jih preko mere. Pravijo, da štiri oči več vidi kot dvoje. Morda zagledajo prav oči gospodinje kako nepravilnost, ki bi utegnila povzročiti nesrečo z gmotno ali celo telesno škodo.

Največ požarov nastane zavoljo pokvarjenih premičnih žic. Ker se te najbolj obrabijo, predstavljajo pri električni napravi še prav posebno nevarnost. Če nočete poškodovati takih žic, jih nikar ne zvijajte v ozke zanke. Nevarno je močno upogibanje žice, ker se lahko zlomijo kovinaste niti v njeni notranjosti in predrejo prevleko. Na ta način nastane kratek stik. Poškodovane žice naj takoj popravi strokovnjak ali pa jih zavrzite. Če je gumijasti obod električne žice krhek, se popravljanje ne izplača. Uporabljajte za domače električne stroje žice, ki so prevlečene z umetnim materialom ali z gumijem. Električni likalnik in kuhalnik pa se itak po pravilih ne sme priključiti z žico, ki je v gumijastih, z bombaževino preoblečenih vrvicah.

Veliko pažnjo morate posvečati vsem priključnim kablom električnih motorjev. Tudi gospodinja mora paziti, da v ta namen ne jemlje zastarelih telefonskih kablov iz zadnje vojske. Ti so bili narejeni za druge namene in ne zdržijo napetosti električnega toka. Za take priključke se smejo uporabljati le srednje težke in težke žice, ki so preoblečene z debelim gumijastim plaščem. Če želite tak priključek podaljšati, vzemite v ta namen narejene sklopke, ki imajo zaščitni spoj (kontakt). Žice polagajte vedno tako, da so zavarovane pred mehaničnimi poškodbami. Ležati ne smejo na tleh, kjer bi se dalo čez nje voziti. Če se žic ne da drugače položiti, napravite most čeznje. Ako je kaka žica poškodovana, more biti že malenkostna poškodba vzrok požaru ali drugi nezgodi. Po uporabi je treba električne žice ali vode naviti na boben z odgovarjajočim premerom. Boljši je večji, kot manjši boben. Polaganje žic in kablov preko žebljev ali obešanje na kavlje ni pametno, ker se pri tem največkrat poškoduje obloga.

Ženske se na splošno manj zanimajo za tehnične stvari, a tehnizacija kmetijskega obrata in gospodinjstva zahteva od današnje kmečke žene, da se spozna tudi na take stvari, če hoče pomagati varovati dom pred nezgodami.

Suhe češplje za zimo

S češpljami nas je mati narava letos še kar dobro preskrbela. Zato ne pozabimo na zimo in pripravimo družini nekaj suhega sadja, ki je surovo ali kuhano, prijetna sprememba v enoličnem zimskem jedilniku.

Sušenje češpelj se je pri nas v zadnjih letih precej opustilo. Deloma je temu vzrok to, da so se razvili drugi načini shranjevanja, vendar pa bi prav sušenje moralo imeti prednost pred namakanjem in prekuhavanjem v žganje.

Češplje, ki jih nameravamo sušiti, pustimo na drevju tako dolgo, da začno pri peclju veneti. Na lese jih zložimo s pecljem navzgor. Začetna temperatura naj bo nizka in sicer od 50 do 60 stopinj Celzija, ker bi plodovi pri začetni visoki temperaturi popokali. Toploto potem stopnjujemo do kakih 70 stopinj Celzija. Pečkato sadje pa začnemo sušiti pri višji temperaturi.

Če sušimo češplje na soncu in zraku, tedaj jih razgrnemo po lesi in jih denemo najprej samo na zrak in potem šele na sonce. Do kraja jih osušimo najbolje na vetru ali na prepihu, v odprtih lopah in skednjih. Ob slabem vremenu moramo sušenje nadaljevati pri umetni toploti, ker bi nam sicer plodovi začeli plesneti. Lahko pa sušimo češplje tudi v pečici ali na štedilniku. V pečico ali na štedilnik naložimo pripravljene lese drugo vrh druge in sicer tedaj, ko ne kuhamo več. Paziti pa moramo, da lese med seboj zamenjujemo in sadje večkrat premešamo ali celo obrnemo. Za večje potrebe pa so v rabi električne sušilnice.

Pri pravilnem ravnanju ohranimo v suhih češpljah del vitaminov, aromatične snovi in barvo. Češpljam odtegnemo čez 80 odstotkov vode, tako, da zmanjšamo njihovo prvotno prostornino na 80 do 90 odstotkov.

Suhe češplje hranimo v redkih vrečah. Še bolj priporočljive so pločevinaste škatle, ker je sadje bolj zavarovano pred prahom in mrčesom. Posušeno sadje, ki se je na vlažnem zraku napilo vlage, moramo znova presušiti, da nam ne splesni.

Suhe češplje uživamo surove ali kuhane. Vedno pa jih pred uporabo operemo. Pred kuhanjem pa oprane češplje namočimo, pustimo čez noč in jih drugi dan v isti vodi skuhamo.

Šipek — plod divje vrtnice

Izmed vseh plodov, ki zore v našem podnebju, ima največ vitamina C. Dokazano je, da se v suhih plodovih njegova količina tudi v spomladanskih mesecih skoraj nič ne zmanjša. Zato bi morali ta divji sadež bolj upoštevati in ga pripraviti za zimo v vsakem gospodinjsvu.

Šipek nabiramo šele v pozni jeseni, najbolje po prvi slani. Plodovi morajo biti temno rdeči in mehki.

Ker uporabo šipka pri nas še malo poznamo, prinašamo nekaj nasvetov.

Šipkova marmelada — kuhana

Plodove šipka operemo, jih stresemo na čist prt in jih manemo z rokami med tkanino, da jim odstranimo vse dlačice. Odstranimo jim tudi peclje in muhe.

V 2 litra vrele vode stresemo 2½ kg prebranih plodov in jih kuhamo 10 do 20 minut. Kuhane pretlačimo z vodo vred. Dodamo na vsak kg pretlačene mase 80 dkg sladkorja. Vse dobro premešamo, nato pa na stalnem, ne premočnem ognju kuhamo 10 minut. Daljše kuhanje uniči vitamin C! Še vročo marmelado denemo v pogrete kozarce in jih takoj zavežemo.

Šipkova marmelada — surova

Očiščen šipek pretlačimo skozi gosto sito, nato pa še skozi prtič. Tako odstranimo kosmatine. Dobljeno kašo denemo v čisto skledo in ji primešamo sladkor in sicer na 1 kg kaše 1 kg sladkorja. Oboje mešamo 1½ ure. Marmelado spravimo nato v kozarce in jih takoj zavežemo.

Tako pripravljena marmelada je zelo okusna in zdrava, ker so vitamini v njej skoraj v celoti ohranjeni. Važno pa je, da uporabljamo le dobro pomito in razkuženo posodo, in to od sklede do lesene žlice. Kozarce pregrejemo prej v pečici, da jih tako razkužimo. Celofanski papir namočimo v alkohol namesto v vodo, preden zavežemo z njim kozarce.

Sušenje šipka

Plodove najprej operemo, nato jih zbrišemo s suhimi čistimi krpami in osušene denemo na lese, na rešeta ali na podobno ter postavimo v senčen prostor. Ob slabem vremenu, ko se zunaj ne suši, posušimo šipek pri umetni toploti. Paziti pa moramo, da imamo le milo toploto, ker bi prehuda toplota uničila velik del vitaminov. Suhe plodove shranimo v celofanskih, nylonskih vrečicah ali vrečicah iz blaga. Shramba mora biti suha, da se posušeni plodovi ne napijejo vlage.

Iz suhega šipka kuhamo odličen čaj. Plodove pred kuhanjem narežemo ali jih stremo z lesenim kladivom. Tako izlužimo iz njih veliko več vitaminov. Čaj ni samo zdrav, ampak tudi zelo prijetnega kiselkastega okusa.

Šipkov liker

Šipkove jagode obrežemo na obeh koncih, operemo, obrišemo in denemo v kozarec. Medtem skuhamo sladkor z vodo, ga ohladimo in zlijemo na jagode. Kozarec zavežemo z redko tkanino, postavimo v bližino štedilnika in tekom 8 dni vsak dan premešamo. Po osmih dneh trdno zavežemo s pergamentom in pustimo tako 3 mesece. Ko so vse jagode popadale na dno, je tekočina temna in čista. Prelijemo jo v steklenice in zamašimo.

Sladkorja vzamemo vedno isto množino kot jagod, vode pa še enkrat toliko.

Iz Starega novo

10 zapovedi

Marsikatera mati že vrti v rokah ponošeno obleko z namenom, da jo bo predelala za mlajšo hčerko. Da, jesen je tu in z njo tudi take in slične skrbi. Kaj pa morajo vedeti tiste, ki bi rade iz starega novo?

1. Pazi že pri pranju, da blaga ne stegneš, sicer bodo šivi neenakomerni!

2. Izmeri posamezne spárane kose, da boš vedela, koliko so pri pranju uskočili.

3. Spárane kose temeljito izpraši, očisti vseh madežev in šele nato operi!

4. Svilene, polsvilene in obleke iz umetne svile peri v mlačni milnici, splahni v čisti vodi, kateri si dodala nazadnje malo kisa.

5. Volnene obleke peri zelo naglo v mlačni milnici, ki jo najbolje pripraviš sama tako, da kos mila narežeš na rezine in ga prekuhaš. Če pa uporabljaš pralni prašek, je bolje, da pripravljeno vodo pred uporabo precediš. Izpiraj naglo v mlačni vodi, kateri dodaš nazadnje kozarec kisa in ščepec soli.

6. Čipkasto blago peri z mlačno vodo in milom ali z mlačno milnico, vendar ga, če je zelo nežno, prej pripni na belo blago. Če čipke postanejo zaradi starosti krhke jih pred pranjem namakaj 12 ur v glicerinu!

7. Opranega blaga ne ožemaj, niti ga premočno ne stiskaj, da ga ne raztegneš ali nepopravljivo pomečkaš! Rahlo iztisni vodo in ga nato položi med čiste brisače, najbolje frotirke, da se odteče in posuši. Pri tem moraš brisače večkrat menjati.

8. Preden likaš, preizkusi na krpici, kako blago reagira. Krep in šantung likamo navadno suho, organdi, taft, batist, čipke in volneno blagovno vlažno, celo mokro.

9. Likaj vedno v smeri osnovne niti, ki je trpežna! Naravnaj blago na prvotno velikost, pri umetni svili pazi, da jo natezaš šele, ko je že skoraj suha. Položi pri likanju enake dele skupaj, da jih boš enako naravnala!

10. Pusti, da se blago raztegnjeno ohladi! S tem je pripravljeno za krojenje.

S sejmov goveje živine

Zadnji sejem goveda marijadvorske pasme v Št. Vidu ob Glini, dne 24. septembra, je bil zelo dobro obiskan. Povpraševanje je bilo tako močno, da so prodali skoro vso živino. Povprečne cene so dosegle pri bikih 8.200.— šil.; pri kravah 7.220.— šil. in pri telicah 6.770.— šil.

Prodani so bili vsi štirje biki II-b razreda. Povprečna cena je bila 13.000.— šil. Od 33 bikov III-a razreda je bilo 32 prodanih po povprečni ceni 8.200.— šilingov. 9 bikov III-b razreda so prodali po povprečni ceni 6.080.— šil. Razen ene so prodali vse krave. Povprečna cena je bila tu 7.220.— šil. Od 54 telic so prodali 50 telic. Pri tem so dosegle telice II-a razreda povprečno ceno 8.000.— šil., telice II-b razreda 6.720.— šil., telice III razreda pa 6.450.— šilingov.

Na sejem pincgauskega goveda, ki je bil 25. 9. 59 v Špitalu ob Dravi, je bilo pripeljanih 53 krav in telic. Prodali so 32 telic in 13 krav. Kakovost živine je bila nadpovprečno dobra. Pri kravah je bila povprečna cena 7.790.— šil., pri telicah pa 7.344.— šilingov.

V posameznih razredih so dosegle telice tele povprečne cene:

I. razred 9.750.— šil.; II. razred 7.212.— šil.; III. razred 6.717.— šilingov.

Šoferski kotiček

Menda ga ni človeka, ki ne bi bil vesel pohvale, da svojo stroko dobro obvlada; prav gotovo pa ni šoferja, ki ne bi prenesel priznanja, da je strokovnjak v vožnji s svojim motornim vozilom. No, to končno ni nič hudega, saj so se že furmani radi postavljali s svojim znanjem upravljanja konjske vprege. Tudi slabo ni, če hoče človek postati popoln gospodar nad svojim vozilom in nad svojimi nagoni. Dobrega šoferja na primer odlikuje v bistvu zavest premišljene in varne vožnje.

BODI NA CESTI PREVIDEN!

Ta pa temelji na neštetih činiteljih: na trenutnem telesnem in duševnem stanju šoferja, na njegovem znanju upravljanja vozila in tozadevnih izkustvih, na stanju ceste in vozila, odvisna je nadalje od vremena in vidljivosti, slednjič pa tudi od trenutnega prometnega položaja, ki ga mora dober vozač predvideti že nekaj sekund naprej. Jasno je, da so vsi navedeni činitelji podvrženi stalnim spremembam in je treba biti zato vsak trenutek na te pripravljen. V možganih dobrega šoferja se vsi ti činitelji strnejo v zaokroženo celoto, sliko položaja. Ta slika mu pove, če vozi premišljeno in varno, oziroma če že pričenja tvegati varnost vožnje.

Dober šofer bo vedno vozil premišljeno in ne bo skušal nikoli ničesar tvegati in se tudi ne bo nikdar skušal približati meji med varno in tvegano vožnjo. Vselej bo obvladal samega sebe pri dajanju plina in ne bo nikdar dopustil, da bi ga premamil slab, neuravnovešen in predrzen šofer — domišljavec. Prav v tem je skrivnost resničnega obvladanja vožnje. Gotovo je, da je vožnja z motornimi vozili po

PREHITEVAJ PREVIDNO!

cestah, ki že zdavnaj ne odgovarjajo več zahtevam motoriziranega prometa, in v gostem brezobzirnem vrvežu vozil vseh vrst prava umetnija. Sčasom pa jo lahko obvlada vsak, kdor hoče in zna obvladati najprej samega sebe, kajti naša sedanja motorna vozila imajo še to dobro lastnost, da sama od sebe ne zbezljajo, temveč jih lahko še vedno krotimo z rahlim pritiskom na plinski vzvod.

Z živimi konji je bilo vsekakor bolj težko.

— — —

Šoferji tovornjakov, ste že kdaj pomislili, kako enostavno lahko izmenjate zunanje kolo pri tovornjaku s štirimi kolesi na zadnji premi? Z notranjim kolesom zapeljete na podloženo debelejšo desko ali

NE POZABITE ZAMENJATI IN ODDATI DAVČNIH IZKAZNIC ZA MOTORNA VOZILA (KRAFTFAHRZEUGSTEUERKARTE)!

kamen, da se zunanje kolo dvigne nekoliko nad zemljo. Tako tudi brez dvigala izmenjate zunanje kolo.

„Modra cona" tudi v Beljaku

S 1. julijem je bila tudi v Beljaku odrejena tako zvana »modra cona«, kateri se sme parkirati le kratek čas. V nasprotju z drugimi mesti je v Beljaku ta cona označena s tablo, na kateri je na modri podlagi velika črka »P« s pripisom »Kurzparkplatz — bis zu 90 Min.«

Hladilnike, pralne stroje, električne motorje in vse električne predmete

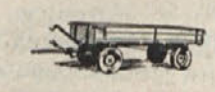

JOHAN LOMŠEK

ŠT. LIPŠ, TIHOJA 2, DOBRLA VES

Odplačilo je mogoče na obroke. Zahtevajte cenike, pošljem po želji brezplačno.

Pri nas na Koroškem

CELOVEC

(»Koroški visokošolski tedni«)

Prosvetni odsek Koroške deželne vlade je tudi letos, kot že nekaj let nazaj, organiziral »Koroške visokošolske tedne« v času od 21. septembra do 16. oktobra t. l.

Osnovna misel vseh letošnjih predavanj, ki so v celovškem konzervatoriju vsak ponedeljek, sredo in petek ob 20. uri, je: »Vzhod in Zapad v preteklosti in sedanjosti«. Kot predavatelji nastopajo znani profesorji vseučilišča iz Gradca. Predavanja so zelo zanimiva in aktualna.

Izmed predavanj je bilo eno zelo zanimivih pretekli ponedeljek pod naslovom »Vzhod — zibelka svetovnih verstev: judovstva, krščanstva in islama« (predavatelj vseučiliški docent ddr. G. Molin).

*

Otvoritev gledališke sezone 1959/60. — Pretekli petek so se zopet odprla vrata celovške Talije pod novim vodstvom (ravnatelj Böhm, operni šef Wiese) in z večinoma novim umetniškim osobjem.

Kot prva glasbena predstava je bila pretekli petek uprizorjena Beethovnova opera **»Fidelio«.** Delo je bilo temeljito pripravljeno in je temu primerno tudi uprizoritev potekla, čemur se je navdušeno občinstvo oddolžilo z dolgotrajnim ploskanjem. Razveseljivo je bilo dejstvo, da je bilo gledališče že nekaj dni pred predstavo razprodano.

Tej odlični prvi operni uprizoritvi je naslednji dan (v soboto, 26. septembra) sledila prva dramska predstava in sicer znano Schillerjevo delo **»Kovarstvo in ljubezen«** (»Kabale und Liebe«). Tudi ta uprizoritev je bila v splošnem na višku in je številno občinstvo prijetno presenečeno odhajalo domov.

*

(Gradbena dejavnost)

Bivšo realko nasproti palače deželne vlade so pred nekaj dnevi že začeli temeljito podirati; tako so tudi okna in streha že odstranjena. Gradbeno vodstvo bi rado čimveč teh del dokončalo pred nastopom hujšega mraza in zime.

Kot se vidi, torej niso nič zalegli vsi različni protesti in pritožbe in sta deželna vlada in GÖC le končno prodrla s svojim predlogom, da naj se to poslopje podere in sezida novo večje, v katerem bo GÖC otvorila svojo veleblagovnico (Kaufhaus) — prvo v Celovcu, v višjih nadstropjih pa bodo deloma tudi uradi deželne vlade. — Kako pa bo ta veletrgovina uspevala, bo šele pokazala bodočnost.

Bivši **prodajni paviljoni** nasproti realke oziroma med stolnico in Kolodvorsko cesto so tudi že izginili pred meseci. Namesto njih prav hitro raste iz tal nova velika stavba.

Na ta način bo ta del mesta v par letih dobil v kratkem precej drugačno lice. Upajmo, da bo v novih stavbah tudi kaj stanovanj, katerih še vedno tako zelo primanjkuje.

DOLINA PRI POKRČAH

Vabilo na 2. romanje v Dolino

Kot vsako leto bo tudi letos drugo nedeljo v oktobru, t. j. 11. oktobra 1959, cerkveno žegnanje pri Mariji v Dolini.

Od 7. ure zjutraj naprej so sv. maše. Verni Marijini častilci so k tej cerkveni slovesnosti prisrčno vabljeni.

REBRCA

Nekako vsake kvatre se oglašamo. Od pomladi do jeseni se je že nabralo nekaj novic v našem spodnjem kraju Koroške. Najprej se moramo pohvaliti, da smo se že precej »modernizirali«. Naš g. župan Ferjan je dal **razsvetliti** Rebrco **na treh križiščih,** da je pot skozi vas tudi ponoči svetla. Gospodu županu so zlasti hvaležni delavci, ki se zgodaj zjutraj in pozno zvečer vozijo v tovarno na delo in z dela.

Skoraj istočasno, proti koncu junija, je bila dovršena, se pravi uravnana in asfaltirana **državna cesta** spodaj pod Rebrco, za enkrat nekako dva kilometra. Je prav imenitna, z lepo ograjo. Avtomobili po njej kar zdrčijo. Le prehitro sedaj vozijo, da se rada zgodi kakšna nezgoda. —

Pri »fari« pa tudi korakamo naprej. Povezali smo **800-letno lipo,** da se bodo še naprej ob njej radi ustavljali in jo občudovali mnogi tujci, ki pogosto zahajajo na Rebrco, ogledovat si starine, zlasti imenitne freske v rebrški cerkvi.

Kar imamo orgle modernizirane — na elektriko — in docela prečiščene ter na novo oglašene, je orglanje prav ubrano. Prvikrat so zapele na žegnanje, 23. avgusta, ki je privabilo k nam izredno veliko ljudstva.

Sedaj se že veselimo **novih zvonov,** ki jih bomo dobili v soboto, 24. oktobra, če bo šlo po sreči. Že teden dni prej, 18. oktobra, bomo za orgle priredili na Rebrci obilen in pester srečolov, da še dodamo, kar manjka farni nabirki. Že zdaj povemo, da bo ob posvečevanju rebrških zvonov v nedeljo, **25. oktobra,** zelo veliko botrov in botric, namreč vsi iz župnije in še tisti od drugod, ki so že ali še bodo prispevali kak dar za rebrške zvonove. Posvetili bomo kar štiri, le na petega, največjega, bomo morali še nekoliko počakati.

Vsi, od blizu in daleč, ste dvakrat povabljeni na Rebrco: dne 18. oktobra na srečolov in 25. oktobra na posvečenje.

TINJE

Kakor mogočen grad stoji naša prostija na skali in se vidi daleč naokoli. Sedaj pa je prvo nadstropje močno preluknjano, in kakor vse kaže, bodo prostori modernizirani, da bo z njimi imel veselje tudi naš novi prošt Lenart Trabesinger. V svojem mladeniškem zagonu se je usmilil tudi stolpa, ki je sedaj obdan z lesenim ogrodjem, zidarska dela so menda končana, pleskarji bodo imeli še opravka in upamo, da se bo prav kmalu posvetila tudi številčnica stolpove ure s pozlačenimi kazalci, ki nam bodo v poletnih mesecih kazali tudi čas na polje, kadar bomo svoje zapestne ure pozabili doma. Na žalost pa nam kmetom tudi prenovljena stolpna ura ne bo odmerila osemurnega delavnika.

Zadnjo nedeljo nas je g. prošt posebno opozoril, da naj dobro pazimo v cerkvi na prenovljene cerkvene stole. Kakor pa vse kaže, ti prenovljeni stoli le ne bodo preveč »obremenjeni«.

Mi Tinjčani pa se nismo spravili le na proštijo in cerkveni stolp, marveč tudi na šolo, kjer sedaj končujejo dela za četrti razred in gradijo posebno poslopje za učiteljska stanovanja. Upamo, da bo v povečani šoli tudi naš domači jezik še našel svoj kotiček.

Občina namerava postaviti spomenik žrtvam prve in druge svetovne vojne. Ljudje pa se sprašujejo, kam neki je izginil spomenik padlim vojakom iz prve vojne, katerega so dali domači naciji med vojno odstraniti.

PO KOROŠKI

(Nezgode in drugo)

Dne 25. t. m. je **Karel Jurčič** umrl za posledicami poškodb, zadobljenih **pri prometni nesreči.** Imenovani se je peljal dne 5. septembra s tovornim avtomobilom z Radiš v smeri proti Žrelcu. Iz neznanega vzroka se je avto prevrnil, pri čemer sta bila Jurčič in šofer hudo poškodovana. Oba so odpeljali v celovško bolnico, kjer je, kot že povedano, Jurčič te dni umrl.

*

V soboto, dne 26. septembra, je devetletni **Valentin Jelen** iz Zgornjih Libuč pri Pliberku skočil z domačega skednja na kup slame. Pri tem je tako nesrečno padel, da je dobil močan pretres možganov.

*

Pri podiranju dreves v gozdu blizu Sel je posestnika **Franca Orasche** zadelo pretekli ponedeljek eno izmed posekanih dreves pri padcu, pri čemer mu je zlomilo levo nogo nad kolenom.

Naše prireditve

VABILO

Farna mladina iz Dobrle vesi priredi prihodnjo nedeljo, dne 4. okt. ob 3. uri popoldan v **farni dvorani** v **Globasnici** igro v treh dejanjih

»PRISEGAM«.

Na lepo, veselo in tudi poučljivo igro ste vsi prisrčno povabljeni!

Nov most v Beljaku. — Kot znano, je v Beljaku tako rekoč v središču mesta že nad 80 let star most, ki vodi preko Drave v središče mesta. Ko so ga gradili, seveda niso mislili, da se bo, kot drugod, tudi še posebno v tem mestu, ki je važno prometno središče in križišče, promet z raznimi vozili, dandanes zlasti z motornimi, tako zelo pomnožil, in so ta most seveda gradili tedanjim prilikam primerno.

Sedanji mestni očetje pa so iz leta v leto, iz dneva v dan, vedno bolj prihajali do spoznanja, da ta most vedno manj odgovarja prometnim zahtevam današnjega časa. Zato so sklenili, da je treba zgraditi nov, modernejši most, ki bo odgovarjal vsem zahtevam današnjega prometa.

Stari, častitljivi most so zaprli za javni promet pretekli ponedeljek ob 12.30. Zadnjemu vozaču je beljaški podžupan izročil častno darilo mestne občine. Za delno ureditev voznega prometa so zgradili približno 100 m niže **zasilni lesen most,** ki bo predan prometu v nedeljo, 4. oktobra. Pri tem opozarjamo vse one, ki bi se hoteli peljati preko njega, da je dovoljen le za **enosmeren promet** in sicer od severa proti jugu, t. j. **iz smeri glavnega kolodvora v mesto.** V zvezi z odstranitvijo starega mostu in graditvijo novega so izdane še nekatere druge prometne izpremembe in omejitve v Beljaku, katere morajo seveda lastniki vozil v izogib kazni točno upoštevati.

V zvezi z zgraditvijo novega mosta preko Drave bo porušena tudi hiša, v kateri je bila dolga leta stara, znana »Kavarna ob Dravi«.

Vsa gradbena dela so večinoma prevzele domače tvrdke in upajmo, da jih bodo izvedle v popolno zadovoljstvo gradbenega gospodarja kakor tudi, ko bo most zgrajen, v splošno korist vseh onih, ki bodo kakor koli hoteli ta most uporabljati.

Pismo koroškim dekletom

Vabilo in opozorilo v »Našem tedniku-Kroniki«, da šolske sestre v Št. Jakobu v Rožu in v Št. Rupertu pri Velikovcu pripravljajo tečaj za konzerviranje sadja in zelenjave, nas je opozoril, da bi bilo res prav in koristno, da si znanje, ki smo ga pridobile v gospodinjski šoli, še izpolnimo in dopolnimo. Odzvale smo se povabilu kljub temu, da smo se res težko odtrgale doma od dela. Pa nam ni žal, žal naj bo le tistim, ki niso prišle.

Da boste vedele, kaj vse ste zamudile, vam opišemo, kako lepo smo se v Št. Jakobu imele. V kuhinji je za uvod naše zanimanje vzbudila cela vrsta že napolnjenih kozarcev različnih velikosti in oblik, a kar je še bolj važno — najrazličnejše vsebine. Živila v vsej pestrosti barv in oblik so se nam ponujale skozi steklene stene in priznati moramo, da je le malo manjkalo, da se jih nismo kar dejansko lotile. Tega sicer nismo storile, a preštele smo jih pa le. Kar 43 različnih konzerv. Vse to bomo v tečaju naredile, vse to se bomo tudi naučile, je veselo pričakovala vsaka. Kako bo le toliko po teh kratkih treh dneh ostalo v naših glavah! To res ne bi bilo mogoče. Tudi na to so sestre mislile že v naprej, zato so nam vse napotke in recepte napisale. Kar 13 velikih strani obsegajoča skripta je vsaka dobila, da bi tečajne uspehe z zanesljivo spominsko oporo na papirju nesla na svoj dom.

Lotile smo se dela. Ker nas je bilo bolj malo, je bil pouk res lahko temeljit. Pridelke in sadeže, ki jih ni bilo več na domačem vrtu, so nam oskrbeli s celovškega trga. Z vsakim dnem se je število lepo naloženih kozarcev večalo in vsak večer smo štele in ugotavljale, koliko smo naredile in se naučile. Bile smo povsem zadovoljne, saj smo ob ponavljanju zadnji dan ugotovile, da je tudi v naših trdih glavah kar dovolj ostalo, ker smo znale sestri na vsa vprašanja odgovoriti.

Ob večerih smo kramljale in se spominjale na lepe ure v gospodinjski šoli in vas vseh, ki ste jih z nami preživljale in ste raztresene sedaj po vseh krajih naše lepe domovine, kjer vas je delo zadržalo, da niste mogle priti na tečaj.

Naj vam še povemo, da nam je ob tečaju poskrbel duhovno osvežitev naš g. katehet, preč. g. Dušan Česen. — Žal nam je bilo, da nas ni bilo več, saj vemo in smo prepričane, da smo v teh časih duhovne obnove potrebne prav vse.

Vse absolventke širom domovine iskreno pozdravljajo udeleženke tečaja: Mili Cvelf, Anica Kežar, Helena Flödl, Milka Wacko in Ani Perdacher.

Starši, kam boste dali vaše dekle?

Prišla je jesen in spet se odpirajo duri šol in drugih vzgojnih zavodov. Tudi marsikatero naše dekle stoji pred izbiro, kje si poiskati primerno izobrazbo in sicer strokovno znanje za poklicno delo kot značajno vzgojo za pravilno krščansko življenje.

Kmetijsko-gospodinjski šoli čč. šolskih sester v Št. Jakobu v Rožu in v Št. Rupertu pri Velikovcu sta v večdesetletnem delu vzgojili deželi in našim domovom mnogo dobrih gospodinj in poštenih krščanskih mater. Zato, starši in dekleta, premislite dobro, preden se odločite, kajti potem se boste gotovo odločili za eno izmed teh dveh vzgojnih zavodov.

Pouk se bo začel sicer 3. novembra, vendar je prav, da takoj prijavite učenke in si s tem zagotovite mesto.

Prijave je treba poslati na

vodstvo Kmetijsko-gospodinjskih šol

v ŠT. JAKOBU v ROŽU ali pa v ŠT. RUPERTU pri VELIKOVCU

Oddaja davčnih kart za motorna vozila

Finančno ravnateljstvo za Koroško v Celovcu naproša s svojim dopisom št. 24/58-V-1959 za objavo sledečega opozorila:

Vse imetnike motornih vozil opozarja Finančno ravnateljstvo glede roka (termina) oddaje davčnih kart na naslednje:

1. Davčna doba za motorna vozila traja vsako leto od 1. oktobra do 30. septembra naslednjega leta. Po preteku te dobe, t. j. po 30. septembru vsakega leta, je treba davčno karto brez predhodnega poziva oddati pristojnemu finančnemu uradu najpozneje do 31. oktobra. Ker ni zakonito predpisano, da jo je treba oddati osebno, zato naj jo vsakdo raje pošlje po pošti. Če kateri davčni obvezanec predmetne karte ne odda pravočasno (t. j. do 31. okt.), more finančni urad zvišati ta davek do dvojne višine.

2. Če je kako motorno vozilo prešlo v teku minulega davčnega leta na drugega lastnika, je dolžnost tistega, ki je bil na dan 30. septembra lastnik vozila, oddati svojemu pristojnemu finančnemu uradu davčno karto, na kateri mora biti razvidno, da je davek plačan za vse leto, za kar odgovarja novi lastnik.

3. Po 1. oktobru vsakega leta mora vsak lastnik motornega vozila imeti novo (tekočo) davčno karto. Predmetni obrazci so brezplačno na razpolago v tobačnih prodajalnah (trafikah) in pri finančnih uradih. Za motorna vozila, ki so bila za promet dopuščena na področjih državnih policijskih ravnateljstev Gradec, Innsbruck, Celovec, Linz, Salzburg in Dunaj, pa so pristojni za takse in davek na motorna vozila v teh mestih obstoječi finančni uradi.

Lastnike motornih vozil torej opozarja Finančno ravnateljstvo, da v njihovem lastnem interesu pravočasno oddajo davčne karte, da jim na ta način ne bo treba plačevati kakih zvišanih prispevkov, ki bi jim jih v slučaju zamude morali predpisati pristojni finančni uradi.

Pismo o ljubezni

Gotovo si predstavljaš, da se Ti ironično nasmiham, ker sem zvedel, da si se zaljubil v Marijo. Toda motiš se. Občutim pač to, kar sem občutil vsakokrat, ko mi je mlad fant šestnajstih let, kakor si Ti, razodel po mnogem zavijanju to, kar doživljaš sedaj Ti. Po tolikih drugih, dragi Pavel, si se vžgal v ljubezni, našel si pač najlepše in najveličastnejše, kar je Bog ustvaril.

Prepričan sem, da si eden izmed tistih, ki mislijo, da katoličanstvo ljubezni ni naklonjeno.

Toda odgovori mi. Ali si že kdaj bral Sv. pismo? Kdo je večkrat govoril o ljubezni kakor Kristus? Priznati mi moraš, da se katoličanstvo izživlja v vseh oblikah ljubezni: v ljubezni do prijateljev, v bratski ljubezni, v ljubezni dveh zaročencev, pa tja do ljubezni zakoncev. Posvečuje ljubezen v zakramentu poroke. Obsoja pa samo potvorjeno ljubezen, ki je samo karikatura in ki človeka pogubi.

Zdi se mi popolnoma naravno, da tvoje srce ob srečanju z Marijo nekoliko hitreje bije. Star si šestnajst let, in že več let veš in čutiš, da nisi več majhen deček. In prav tako tudi Marija ni več majhna deklica. Že čutiš sapice, ki te božajo ... Tvoje srce se prebuja ob ljubezni. In to je čisto naravno, moj dragi Pavel, da se bo Tvoje srce nekega dne navezalo na srce tiste, ki se Ti bo zaupala za vse življenje, in ki jo boš peljal pred oltar in ki bo Tvoja ljubljena spremljevalka in mati Tvojih otrok.

Misliš si, da si jo našel in da je to Marija.

Ne prenagli se, dragi Pavel, ne hiti tako! Predpostavljam, da so ti odnošaji z Marijo neoporečni in da je Marija dobra deklica in Ti dober deček. Nagnjenje, ki vaju druži, naj je tudi idealno, duhovno, lahko rečem angelsko in da ni nič slabega v vajini ljubezni. Ah, tu mi sploh ne pride na um, da bi označil vajino ljubezen za »flirt«. Mnogo lepša in vzvišenejša je od tega. Toda, priznal mi boš, da je to — prerano. Star si šestnajst let, ona jih šteje petnajst. Recimo, da vajina ljubezen ni nič slabega, toda vendar sem v skrbeh, da bo vama vse to v nesrečo.

Zakaj?

Sprva zato, ker Te vsega prevzame.

Nič ni bolj nespametnega od teh pomladanskih ljubezni. Pozneje, ko se boš zaljubil v upanju na skorajšnjo poroko, bo ljubezen pomnožila Tvoje moči, in delal boš dvakrat, trikrat krepkeje, da boš napravil življenje svoji izvoljenki čim lepše. Toda ali mi ne priznaš, da sedaj sanjaš, da si ves raztresen, da zanemarjaš svoje dolžnosti?

Dalje se bojim, da se bo vajina ljubezen hitro utrnila.

Morda ugovarjaš?

Kolikor pač hočeš, toda, ali ne čutiš, moj dragi Pavel, da Tvoje šestnajstletno srce ni še dovolj dozorelo. Treba je, da ga pustiš obogateti. Kmalu boš morda opazil, da je Marija še precej površna, malenkostna, in ko boš nekoliko globlje posrkal vonj cvetke, boš mel vtis, da je nekaj praznega v njej. Pusti jo dozoreti, moj Pavel, in počakaj, da postaneš mož.

Sedaj, ko je stvar šele v začetku, jo prekini hrabro, brez solza in romantičnih vzdihovanj.

Kajti treba je hrabrosti in vem, da je težko pretrgati tako prijetne vezi. Toda če tega ne storita prostovoljno, se bodo morda okoliščine izpremenile in bo to morda še teže. Stavim eno proti sto, da se bo vajina ljubezen, dragi Pavel, razbila; morda zaradi naveličanosti ali pa, ker bo srce željno izpremembe. Morda bo mlada deklica, ko bo dozorela, srečala mladega preskrbljenega moža, medtem ko boš Ti še dijak ali pa bo prišel vmes kak drug vzrok.

No, torej?

To je vendar preprosto, si misliš, če se bo ta nesreča že zgodila, ji bom vrnil pisma in fotografije in poglavje bo zaključeno.

Motiš se, predragi! Lahko boš vrnil ljubljene sličice, toda ne boš mogel izpremeniti svojega srca; ne boš mogel ohraniti one ljubezenske moči in tiste navdušenosti za dekle.

Nekaj potrtega bo v Tebi. V svojem življenju sem srečal mnogo mladih ljudi, katere je sladkost ljubezni prezgodaj zapeljala in ki so zgubili pri dvajsetih letih svojo mladostno svežost. Mnogi so mi še celo zaupali, da če se mnogo mladih ljudi prepusti ljubimkanju, »ljubezni brez ljubezni«, kakor pravi Bourget, »ki ubija pravo ljubezen, store to iz jeze, ker so bili prevarani.«

Verjemi mi, dragi Pavel, če sem se izrazil nekoliko ostreje, nisem hotel pri tem porušiti v Tebi te lepe stvari, ki se imenuje ljubezen. Hotel sem ohraniti v Tebi in v Mariji moč ljubiti nedotaknjeno. Rekel mi boš zdihovaje: »Kaj naj storim s svojim srcem, ko pričakujem dobo ljubezni?«

Kaj naj storiš? Nauči svoje srce, da bo nesebično in plemenito.

Jean le Presbytre (»Vivre« — »Le blé qui lève«).

Za mladino in prosveto

DOMA

Ljubo doma, kdor ga ima — pravi pregovor. Zunaj je mraz, morda dežuje ali sneži, gorje mu, kdor nima doma v taki uri. Tisti pa, ki ga imajo, ga pogosto premalo cenijo. Neka mama vsako soboto in nedeljo zvečer dolgo v noč čaka na sina. On pa v kino, po kinu v gostilno, domov pozno v noči, da, še proti jutru. Potem je nedelja brez maše; zvečer pa se sobotni program ponovi. Mamo pa boli. Za dom, zanjo, za Boga mu ni nič. Ona mu res kuha, ga šiva, pere in lika. Vse zastonj. »Saj je mati, saj mora!« misli sin. Nikdar ji ne da od svoje plače, kadar pa zapravlja, se mu pa denar nič ne smili. — Fantje, ali ste vi tudi taki? Ali vi tudi nimate nobenih idealov: idealov, ki bi bili vredni vašega mladostnega zagona, vaše mlade moči, vaše čedne postave, idealov, ki bi se z njimi strinjala vaša mati, vaš Bog?

Zdaj, ko so večeri dolgi in vas morda dolgčas mori, pomislite, kako bi svoja mlada leta lepše mogli preživeti. Kaj vse bi mogli narediti, česa se naučiti, kako bolje izrabiti čas.

Vzemite v roke dobro knjigo; učite se iz nje. Posnemajte zglede junakov, učite se sami jezikov, stenografije, strojepisja ali česarkoli.

Ali imate veselje za glasbo: učite se kakega inštrumenta. Recimo: kitare, harmonike ali vsaj orglic in flavte. Če ste pevci, hodite k pevskim vajam. To ni samo zabava. Zraven se nekaj naučiš, pa se vadiš tudi v samopremagovanju, v vztrajnosti, točnosti in doslednosti.

Pomagajte radi svojim domačim! Koliko sta vaša mati in oče storila za vas! Ne pozabite tako naglo vsega tega.

Prav je, če imate kakega posebnega »konjička«, ki vam daje zaposlitve v prostem času. Morda znate olepšati stanovanje. Naredite to, potem bo doma lepo. Dom vas bo tako vezal nase, da vam ne bo za gostilno in druga zabavišča, ampak se boste najbolje počutili doma.

Dom daje oporo, zavest trdnosti in miru. Zato niso prazne pesmi, ki opevajo dom. Porojene so iz ljubezni in zavesti, da je dom nekaj tako dragocenega, kar ni mogoče nadomestiti.

O moj preljubi, dragi dom,
zate srce gori.
Kako te zvesto ljubil bom
vse svoje žive dni!

Ali je mladina res slaba?

Tole zgodbo mi je povedalo življenje samo. Bil je lep jesenski dan, kakor jih je bilo letos veliko. In vendar so me rumeno, rdeče in rjavo obarvana drevesa navdajala z žalostjo.

Na tak dan sem srečal mlado učiteljico, ki je šele nekaj časa v našem kraju. Večkrat sem jo že videl, a danes je imela novo kolo. Bilo je opremljeno z vsem udobjem, kar ga more tako kolo imeti. Svetilo se je od kroma, imelo je novodobno trojno prestavo. Dekle je uživalo to udobje in se skromno veselilo. S svojimi prvimi prihranki si ga je kupilo.

Uganil sem sam pri sebi, da premišljuje, če bi sedla nanj ali ne. Bilo je prelepo in prenovo. Zdelo se ga ji je škoda. Potiskala ga je ob sebi in že to ji je delo dobro. Potem ga je prislonila ob plot sadovnjaka in se zazrla v modro nebo, po katerem so plavali oblački. Šla je za njimi, ki jih je veter podil, z očmi in mislimi.

Iz sanjarjenja jo je predramilo drobno zvenčanje. Ozrla se je in zagledala poleg svojega kolesa fanta, ki je z nogo dregnil v pedal. »Novo kolo, gospodična?« je pol vprašal, pol ugotovil »pol krepki« in niti rok ni vzel iz žepa. Ona je smehljaje potrdila. Fant ni ravno vzbujal zaupanja. Temnomodre farmarske hlače, ozke in z rdečimi našitki so izdajale modernega mladca. Zraven pa še čik v ustih, moderna frizura in nesramen izraz na obrazu. Ne, take družbe deklici nisem želel. Želel bi ji fanta, malo galantnega, izbrano oblečenega, malo veselega in malo resnega. Vem, da ni prijetno voziti se sam z novim kolesom, čeprav je lepo.

Ne, to res ni družba zanjo. In ona? Ona se je še vedno smehljala. To je opogumilo mladca, da je navezal pogovor: »Draga so že takale kolesa?« Pri tem mu je padel čik iz ust, pohodil ga je z marjetko vred. »Ali se prvič peljete?«

»Da,« je dejala. Bila je to njena prva beseda.

»Tako kolo bi tudi jaz rad imel,« je vzdihnil fant in ga je z nogo spet nekoliko dregnil, da se je zasukalo in komaj ujelo ob plotu. Ona pa je nekoliko nagubančila čelo in še vedno prijazno potrdila »da«.

»Gospodična, naj se poskusim peljati,« je izdavil fant. »Izbrali ste kolo istega tipa, kot si ga jaz vedno želim imeti.«

Zame je bil slučaj jasen. Sumljivi fant se bo s kolesom odpeljal in ga ne bo več nazaj. Toda ona na to ni mislila. Tako različno vpliva sončni jesenski dan na človeka. Mene je naredil za pesimista, njo pa za optimista. Torej temu umazancu izroča kolo! Gotovo si ga je težko kupila. Če ga ji odpelje, bo sama kriva!

»Nate!« je menila, »kolo je izvrstno.«

Neučakano se je pognal nanj in že kolesaril po beli deželni cesti držeč se seveda le z eno roko. Zavil je za ovinek, jaz pa sem čakal, kako se bo zgodba končala.

Najbrž se bo jokala in se hudovala nad možem, ki jo je potegnil. Stara pesem! Zakaj pa je bila tako strašno neumna! Naj ošteva sama sebe.

Kako sem se sramoval, ko sem čez nekaj minut spet zagledal falota. Ona je čisto mirno čakala, še v nebo se je zamaknila. On pa je veselo prizvončkljal. Cel obraz se mu je režal in kolo ji vrgel prav pod noge.

»Prima!« je priznal, »izvrstno vozi, le sedež je zame prenizek. Seveda, vam bo že odgovarjal«, je dejal, ko jo je z očmi premeril. »Hvala,« je še dostavil in ji stisnil roko.

Ob tem mi je lump že bolj ugajal. Še vedno sem se sramoval svojih slabih misli in se nisem mogel znebiti misli, da bi vse skupaj lahko slabše izpadlo. Dekle pa je še vedno stopalo ob kolesu. Da, celo vrabcem na cesti se je izognila. Res, pravo dekle: ljubeznivo, čedno, skromno in usmiljeno. Želel sem ji vse dobro. Potem sem tudi jaz odrinil. Počasi sem stopal po poti; čutil sem, da koraka za menoj oni falot. Zdaj se me je znebil ves pesimizem. Nagovoril me je: »Ali ne veste, kje bi bilo kako delo zame. Tako lepo je in jaz bi rad kaj zaslužil.«

O materinem jeziku

Žalosten in dolgočasen bi bil svet, ko bi govorili vsi ljudje en jezik. Bog bi prav tako lahko dal vsem ljudem en jezik v govorjenju, kakor je dal apostolom, da so govorili v vseh jezikih. A božja modrost tega ni storila.

Med vsemi jeziki mora biti nam Slovencem naš materin jezik najljubši.

Bratje in sestre! Ne govorimo samo po Koroškem našega imenitnega jezika; ni ga na svetu jezika, ki bi ga tako na široko govorili. Pojdi za jugom do morja, našel boš po Hrvatskem in Dalmaciji ljudi, ki govore slovansko kakor ti! Prehodi Češko, Moravsko in Poljsko, povsod boš našel slovansko sorodstvo.

Je li slovenski jezik tako grd, da bi se morali sramovati slovenske govorice? Prijetne so nemške pesmi, ali prijetnejše so pesmi slovenske, ki se lepo gladko zlagajo in nam po nebeško razveseljujejo srce.

Kdor svoj materin jezik zavrže, ker ga pozabi in zapusti, je podoben zmedenemu pijancu, ki zlato v prah tepta in ne ve kakšno škodo dela. Tako je že Slomšek zapisal. Slovenski starši, ki znajo slovensko, pa svojih otrok slovenskega jezika ne uče, so nehvaležni hišniki, saj zapravljajo svojim otrokom drago domačo reč, slovenski jezik, ki so jim ga izročili njihovi dedje. Taki očetje in matere so podobni slabim gospodarjem, ki prodajo svoje očetno gospodarstvo, kupujejo druge hiše, a pridejo slednjič na beraško palico.

Kar je oče dobrega prejel od svojih starih, mora zapustiti svojemu sinu; kar se je mati hvale vrednega naučila od svoje matere, bo zapustila svoji hčeri.

Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih staršev. Skrbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in svojim mlajšim zapustiti. Človeški jezik je talent, ki ga nam je izročil Bog, da bi z njim kupčevali in napravili veliko dobička. Kdor svoj materin jezik pozabi, malopridno zakoplje svoj talent; Bog ga bo nekoč terjal zanj in vsi zaničevalci svojega jezika bodo vrženi v temo.

Ne bodi vas sram, da ste Slovenci; to naj bo naša čast! Prva moja žalost je, da nas neki tujci zaničujejo. Vedimo se tako, da bomo vse časti in hvale vredni pred Bogom in pred ljudmi! Druga žalost mojega srca je slaba navada Slovencev, da se svojega rodu in jezika sramujejo in nočejo govoriti slovensko. Nikar tega, ljubite svoj narod, spoštujte svoj jezik!

O ljubi, lepi in pošteni slovenski jezik! S teboj sem prvič klicala svojo ljubeznivo mater in dobrega očeta; v tebi me je mati učila moliti in spoznavati Boga; tebe hočem hvaležno spoštovati in te ohraniti kot najdražji spomin na svoje starše; za tvojo čast in lepoto hočem skrbeti, kolikor premorem. Do svoje poslednje ure hočem najrajši v slovenskem jeziku hvaliti Boga. Kot hvaležna hči svoje ljube matere želim, naj bi bila slovenska moja poslednja beseda, prav kakor je bila slovenska prva.

Ljubiti pa hočemo svoj narod s tako silo, da bomo še bolj ko doslej ljubili svoje domove in svojo zemljo, ves slovenski svet v pesmi, šegi in govorici in da bomo spoštovali ta naš lepi slovenski jezik. Še bolj pa se hočemo medsebojno ljubiti, kot bratje in sestre ene družine in misliti le, kako bomo dobro njeno seme. Rasti tudi hočemo v spoštovanju do vseh narodov, da bo pod tem božjim soncem dovolj prostora za vsakega in vsak narod!

Olip Ani (Po A. M. Slomšku)

DON BOSCO IN NJEGOVA MATI

Don Bosco, veliki prijatelj ubogih, je danes znan po vsem svetu; malo pa smo doslej slišali o njegovi materi, ki je položila kal vsega dobrega in plemenitega v njegovo dušo že v mladosti.

Boscova mati je bila kmetiška hči. V 24. letu je vzela v zakon vdovca Franceta Bosca in postala obenem skrbna mati njegovemu devetletnemu sinu. Iz tega drugega zakona je imel gospodar France dva sinka Jožefa in Janeza. Po petih letih zakonske sreče je umrl. Vdova je prijela kot junaška žena gospodarstvo v lastne roke. Vzgojo treh otrok je pa smatrala kot svojo prvo, važno nalogo. Z materinsko ljubeznijo jih je vodila po pravi, krščanski poti. Zahtevala je brezpogojno pokorščino, zato je pa bila silno previdna v tem, kaj in koliko je ukazala. Svojo taščo je rada vprašala za svet zlasti v dvoumnih slučajih. Siromaki niso nikdar zastonj potrkali na hišna vrata; zaradi njene darežljivosti so jo nazivali »mater revežev«,

Najmlajši sin Janez se je posvetil duhovskemu stanu. Mati mu je rekla: »Pojdi, kamor te Bog kliče. Glavna stvar je zveličanje tvoje duše!«

Pozneje je Don Bosco ustanovil v Turinu rešilnico; a za tak zavod je potreboval predvsem skrbno, nesebično, požrtvovalno gospodinjo. Ni čuda, če so njegove misli v tej skrbi pohitevale edinole k lastni materi, ki je nje milosrčnost in vnemo za zapuščene dodobra poznal in tudi cenil. Kljub precejšnji starosti se je mati z vsemi močmi lotila nelahkega dela ter šla peš s svojim sinom v Turin. Tu v zavodu bednih je res postala »mati sirot«. Kuhala, snažila, krpala, prala je. Skrbela je prav po materinsko do skrajnih sil za izročene ji gojence.

Dvanajst let je vztrajala v službi dobrodelnosti. Smrt jo je odtrgala od dela ljubezni.

Ako bi bilo mnogo takih mater, bi bilo tudi veliko takih sinov!

P*I*S*A*N*O * B*R*A*N*J*E

Na soncu in v morju

(Četrto počitniško pismo z juga. Piše Alojzij Vauti, selski župnik)

Štiri tedne imam dopusta. Ali naj torej vsak teden pišem pismo bralcem »Našeta tednika«? Pa bodi!

Ko je naša koroška trojica že trdno sklenila, da se vrne v Lovran, je zadnji dan napočilo lepo vreme. Tako smo se mogli sončiti in kopati ter si Silbo ogledati še od druge strani.

Vas (selo) Silba leži na zemeljski ožini in se razteza od zapadne do vzhodne obale, ima tudi dvojno pristanišče Žalić in Šatorišče. Zapadna obala je proti vetru bolje zavarovana. Na Žaliću pristanu pristajajo ladje ob slabem vremenu, ob boljšem pa v Šatorišču. Večkrat bi potniki ne vedeli, v katerem pristanu naj čakajo na ladjo. V teh dvomljivih slučajih pa kdo s cerkvenega stolpa opazuje, proti kateremu pristanu je krenila ladja in to potnikom sporoči.

Na zapadni obali kaže selo Silba malo lepše lice. Na mestu nekdanjih ruševin se dvigajo nove hiše in lične vile. Razni kupci, posebno Zagrebčani, namreč kupujejo zapuščene in razpadle hiše in si tam zidajo domove, kjer ob morju lahko preživljajo svoje počitnice in dopuste.

Na Malo Gospojnico smo se začasno poslovili od g. Ivana in Mateja, ki sta hotela še par dni čakati na morebitni prihod Matejeve boljše bolovice. Parnik »Kotor« nas je sprejel na svoj krov. Imeli smo krasno vožnjo ob toplem sončnem siju in mirnem morju. Deset ur smo bili na morju, a vožnja se nam nikakor ni zdela predolga.

Kako lepo je sedeti na krovu! Enakomerno brne ladjini motorji. Ladja reže vodo in zapušča za seboj penečo se brazdo. Čist morski zrak ti polni pljuča. Globoko dihaš, da sprejemaš vase čimveč joda. Enakomerno se pomika mimo tebe obrežje v daljavi. Zagledaš se pa tudi na drugi strani v neizmerno morsko daljo. Kakor daleč ti sega oko, sama voda ... Pa ni dolgočasna enoličnost, morje živi, se giblje, svetlika, spreminja barvo. Kar zasanjaš ali se zatopiš v občudovanje te lepe božje narave. Na ladji nisi utesnjen na svoj sedež, kakor v avtobusu. Tu se lahko giblješ v mnogih ladijskih prostorih: po krovu, v medkrovu, v salonu; stopiš lahko tudi v bar, da si privoščiš razne pijače. Ladja je pač kakor plavajoča hiša.

Natakar v snežnobelem jopiču vabi potnike »na ručak« in izroči priglasnico za opoldansko kosilo vsakemu, ki se priglasi. Nismo vzeli živeža s seboj, zato se radi poslužimo ugodne prilike, da se opoldne okrepčamo z dobrim in izdatnim kosilom in ga zalijemo z izbornim dingačem.

Zanimivo je opazovati in študirati sopotnike. Sedim mirno na svoji klopi. Na klopi meni nasproti se utabori družina s petimi otroki: tri deklice v starosti 8—13 let in dva dečka stara okoli 5 let. Deklice enako oblečene, fantka pa ne samo po obleki, marveč tudi po postavi in obrazu enaka. Sta namreč dvojčka. Mati s starejšima hčerkama odide čez nekaj časa po krovu, oče pa se uleže po klopi. Dečka čebljata z vso otroško ljubkostjo z očetom. En deček se skobaca na očeta, drugi pa nanj; deklica objame očeta okoli vratu. Oče prenaša smehljaje živo breme, jih ljubkuje, boža in se ljubeče z njimi pogovarja. Idila družinske sreče!

Pozneje se na isti klopi utabori mlada in vesela družba. Sodim, da so vseučiliški študentje in študentke. Govorijo najprej hrvatsko, nato preidejo v francoščino, pozneje se pa prav dobro menijo po nemško. Glej, kako obvladajo tri jezike, morda še več! Kako prav jim bo to še prišlo v življenju! Pri nas na Koroškem pa se dobé tako neumni starši, da s svojimi otroki ne govoré slovensko in tako naravnost ovirajo, da bi se otroci z lahkoto naučili materinega jezika. Drugi zopet odjavijo otroka od pouka slovenščine v šoli, kakor da bi bilo za otroka koristneje, če manj zna. Ali je večja zarukanost še mogoča?

Kakor rečeno, je naša vožnja trajala deset ur. To pa zato, ker se nismo vozili z brzim parnikom, marveč smo medpotoma pristajali na raznih krajih. Prva postaja je bila Novalja na otoku Pagu. Ogromen kup sodov in zabojev je čakal tam, da ga parnik prepelje na Reko. Nalaganje bo pa trajalo več kot uro, sem si mislil. Pa sem se motil. Delo je šlo izredno hitro od rok. Po mostičku, položenem z ladje na pomol, so privalili sod na ladjo. Tam ga je delavec spretno spravil med dve železni kljuki, ki sta ga prijeli za rob, verige so se napele, žerjav je dvignil tovor in ga spustil v globino. Tam ga je drug delavec ujel in ga zvalil na pripravljen prostor. Neverjetno velik trebuh ima ladja, da vanj požre tako množino tovorov.

Pripluli smo v rabske vode. Od daleč smo poslali pozdrave tja v Barbat, kamor smo bili prvotno namenjeni. Na Rabu imam znance, ker sem že trikrat tam letoval po več tednov. Ni pa časa jih obiskati, parnik odpluje po kratkem pristanku dalje. Krenemo proti otoku Krku v lepi zaliv Baške, od tam zopet nazaj proti dalmatinski obali v stari Senj, v Crikvenico, Kraljevico in se v večernem mraku bližamo Reki.

Že je bilo mesto z bližnjo in daljno okolico v lučkah. Krasen je bil pogled na to morje lučk. Dve gospé iz Celovca sta bili kar očarani od tega pogleda. »Kakor o Božiču!« je vzkliknila ena. Vse je sličilo božičnemu drevescu, ožarjenemu od gorečih svečk.

Ko smo v Lovranu izstopili iz avtobusa in šli po vrtu proti hiši, smo vsi trije čutili isto: zdaj smo pa spet doma! Lepo vreme nam je nudilo priliko za sončenje in kopanje. Tega se je v posebni meri poslužil g. Pavle češ, potem vse leto ne bo več take prilike!

Čez tri dni sta moja tovariša iz Koroške odpotovala domov, jaz pa nategujem počitnice do zadnjega dne. Isti dan sta dospela iz Silbe Matej in Ivan. Prvega je čez dva dni klicala dolžnost domov, g. Ivan pa z menoj še naprej nabira zaloge moči za bližajočo se zimo. Pa nisva sama! Na Malo Gospojnico zvečer so iz Sel dospeli v Opatijo naši lanski sosedje-letoviščarji: Peter in njegova »sinova« Nantej in Jože. Vsak dan se pripeljejo v naše kopališče. Posebno so navezani na g. Ivana, ki ve toliko zanimivega in zabavnega povedati. Letos so za mokri šport še posebno oskrbljeni: imajo s seboj dve gumasti blazini, ki se napolnita z zrakom in služita kot mehki postelji, na kateri se prijetno leži in sonči. Služi pa taka priprava tudi za čoln. Na njej ležiš na trebuhu ali hrbtu, z rokami veslaš in se po morju voziš sem in tja. Celo g. Ivan, ki se mrzle vode hudo boji, se je vkrcal na tak čoln, seveda v našo veliko zabavo.

Več gospodov išče v našem domu ob morju zdravja in okrepčila, bogoslovni profesorji in podeželski dušni pastirji. Po 21 letih sem se spet sešel z dr. Josipom Jerajem, ki sem ga prvič spoznal na Rabu še pred vojno. Te dni sem tukaj osebno spoznal plodovitega skladatelja dr. Matija Tomca. Med mnogimi skladbami je tudi dobro zadel koroško dušo v napevih pesmi »Rož, Podjuna, Zilja« in »Cerkvica šmarješka«.

Zadnjo nedeljo sem maševal v župni cerkvi v Lovranu pri otroški božji službi. Otroci so peli zelo glasno in pogumno, glasove pa imajo koroški otroci mehkejše. Po maši jih je dušni pastir učil verouk v cerkvi. Zelo so živahni, a radi prihajajo in sodelujejo.

*

Še pet dni imam počitnic! Morda se oglasim še spet, da bo pisem tudi pet!

Pozdravljeni!

William Saroyan:

Med reveži

(Nadaljevanje in konec)

Prišla je v trgovino in nenadoma udarila v smeh. Smejala se je brez kakega razloga, brez pojasnila, brez povoda. Kratko in malo, prišla je in se smejala. To mi je vsakokrat vzbudilo zadovoljstvo, toda nikdar nisem pokazal, da hočem še naprej poslušati, kako se heheta.

»No, prav,« sem ji rekel, »kaj želite?«

»Saj dobro veste,« je odgovorila. Smeh.

»Kruh?«

»Kruh!« je vzkliknila veselo.

»In kaj še?«

Takrat je navadno zavzela teatralno držo.

»Kaj še imate?«

Človek s takimi ljudmi res ni mogel priti do kraja. Vrgel sem ji breskev, ki jo je ujela in jo pojedla s smehom in vzdignjenim mezincem.

»Rekli so mi, da sem podobna Ginger Rogers,« je rekla.

»To je prazno besedičenje,« sem odgovoril.

»Niti najmanj, to je res. Vi to dobro veste. Ali vam ona ugaja?«

»Čudovita je,« sem rekel.

»Jaz sem njena prava slika,« je odgovorila veselo.

Dvanajst let.

Potem pa neki majhen fant, ki ni imel nikdar niti penija, pa je vedno prihajal, da bi videl, kaj smo imeli v trgovini. Imel je približno štiri leta. Imenoval sem ga Kalahan. Bil je čudovit. Zadržal se je v trgovini po celo uro in opazoval bonbone in sladkarije po deset centov, ne da bi spregovoril. Ljudje so se nad njim spotikali, toda on je ostal na svojem mestu, ne da bi se vznemirjal, ter opazoval vse z odprtimi očmi.

Nekega večera ga je žena, ki je ukradla melono, pogladila po glavi. »Je to vaš sin?« je vprašala.

»Da,« sem potrdil.

»Ljubek je. Podoben vam je. Po čem so danes fige?«

»Deset centov ducat.«

»So res dobre?«

»Da, izvrstne so. Pred petimi minutami sem eno snedel. Izvolite, poskusite.«

(Nadaljevanje na 8. strani)

Samo malo

Samo malo preveč pričakujemo
od vljudnih kretenj ljudi. —
Naposled te osamljenega pri srcu zazebe!

Samo malo preveč še verujemo
v bežeče utvare iščočih oči. —
Naposled ves zbegan ne najdeš več samega sebe!

Samo malo preveč prisluškujemo
še vsemu, kar kje zakriči, zazveni. —
Naposled je signal časa prepozen za tebe!

Samo malo, malo premalo vdihujemo
prostosti, ker se jih mnogo nečesa boji. —
Naposled te kdo kot bedaka tiho zagrebe!

Valentin Polanšek

JULES VERNE: 95

Potovanje na Luno*)

In res je lunina os tako malo nagnjena, da je sonce na vsaki zemljepisni širini skoraj vedno na isti višini. Nad ekvatorskimi pokrajinami stoji sonce nespremenljivo v zenitu, v polarnih predelih pa ne zatone za obzorje. Zato ima vsak pas na luni večno zimo, pomlad, poletje in jesen — ravno tako kakor na planetu Jupitru, ki ima tudi samo za spoznanje poševno os.

Kakšnega izvora so torej ti žlebovi? Na to vprašanje je težko odgovoriti. Čisto gotovo so nastali pozneje kakor vulkanska žrela in kotanje, kajti nekateri so se zajedli v njihove obroče in jih podrli. Mogoče je torej, da so se pojavili v zadnjih geoloških razdobjih, kot posledica razmaha elementarnih sil.

Medtem je krogla dosegla že 40° lunine širine v razdalji, ki ni presegala 800 kilometrov. Daljnogled je pokazal vse predmete tako, kakor bi bili oddaljeni samo 8 kilometrov. Na tisti točki se je dvigal pod njimi Helicon, 505 metrov visok hrib, na levi pa so se valovili tisti srednje visoki vrhovi, ki oklepajo delček »Morja dežja«, znanega z imenom »Mavrični zaliv«.

Zemeljsko ozračje bi moralo biti 170krat bolj prozorno, če bi hoteli astronomi opazovati na luni vse podrobnosti. Krogla pa je plavala v praznem prostoru in med oko opazovalca in opazovalni predmet se ni vrinila nobena snov, ki bi pogled kalila. Razen tega se je Barbicane približal luni na razdaljo, ki je niso še nikdar zmogli najmočnejši teleskopi — niti John Rossov niti tisti na Skalnih gorah. Torej je bil v skrajno ugodnem položaju, da reši vprašanje, če na luni lahko prebivajo ljudje ali ne. In vendar je bila zanj to še uganka. Razločil je samo zapuščena tla neizmernih planjav in proti severu gore brez gozdov. Ničesar ni opazil, kar bi bilo podobno delu človeških rok. Nobena razvalina ni pričala, da se je tam mudil človek. Nikjer nobenih živali, ki bi dokazovale, da se na luni razvija življenje vsaj na nižji stopnji. Nikjer nobenega gibanja in tudi ničesar rastlinstvu podobnega. Od treh kraljestev, ki si dele zemeljsko oblo, je bilo zastopano na luni samo eno: kraljestvo mineralij.

— Kaj, vraga, je dejal Michel Ardan nekam zbegan, ali ni nikogar?

— Ne, je odgovoril Nicholl, do zdaj že ne. Niti enega človeka, živali ali drevesa. Navsezadnje pa je mogoče, da se je zrak preselil v kotanje in votline ali celo na nasprotno plat lunine oble, zato ne sklepajmo prehitro.

— Sicer pa, je dodal Barbicane, tudi najostrejše oko ne vidi človeka preko razdalje 7 kilometrov. Če so na luni ljudje, lahko vidijo našo kroglo, mi pa njih ne moremo videti.

Proti štirim zjutraj, v višini 50. vzporednika, se je razdalja znižala na 600 kilometrov. Na levi se je vleklo ostro osvetljeno, cikcakasto gorovje, na desni pa ga je odpirala črna jama, podobna neznanskemu, neizmerljivemu in temnemu vodnjaku, izkopanemu v lunina tla.

Ta jama je znana z imenom »Črno jezero« ali »Platonova kotanja«, ki je med zadnjim krajcem in mlajem prav dobro vidna z zemlje, ker padajo takrat sence od zahoda proti vzhodu.

Črna barva je na luninem površju redkost. Opazili so jo samo v globinah kotanje Evdymiar na vzhodu »Morja mraza«, na severni polobli in na dnu kotanje Grimaldi, na ekvatorju, blizu vzhodnega roba lune.

»Platon« je obročasta gora, ležeča na 51° severne širine in 9° vzhodne dolžine. Njen obroč meri 92 kilometrov v dolžino in 61 kilometrov v širino. Barbicanu je bilo žal, da ne leti navpično na njeno ogromno odprtino. Tam bi lahko pogledal v prepad in odkril kak skrivnosten pojav. Toda smeri krogle ni mogel spremeniti. Hočeš nočeš se ji je moral podrediti. Niti balonov ne moreš voditi, kaj šele kroglo v kateri si zaprt.

Okrog petih zjutraj so pustili za seboj severno mejo »Morja dežja«. Na levi se je pokazala gora La Condamine, na desni pa vrh Fontanelle. Ta del lunine oble, od 60° naprej, je bil vseskozi gorat. Daljnogled je gore približal na 4 kilometre, torej na manjšo razdaljo, kakor je tista, ki loči vrh Mont Blanca od morske gladine. Vsa ta pokrajina je bila naježena z gorskimi vrhovi in vulkanskimi kotanjami. Blizu 70° je kraljevala gora Philolaus, visoka 3700 metrov, s podolgastim, 64 kilometrov dolgim in 16 kilometrov širokim žrelom.

Tedaj je bil pogled na luno s te razdalje kaj čuden. Pokrajine so bile videti čisto drugačne kakor na zemlji, pa tudi veliko manj pestre. Ker luna nima ozračja, ima pomanjkanje plinastega ovoja posledice, ki smo jih že omenili. Na luni ni ne zore ne mraka; noč sledi dnevu in dan noči s hitrostjo svetilke, ki ugasne ali se prižge sredi globoke teme. Tudi med mrazom in vročino ni nobenega prehoda: temperatura pade v hipu s stopinje vrele vode na stopinjo mraza v vsemirju.

(Dalje prihodnjič)

Med reveži

(Nadaljevanje s 7. strani)

Ubogala je, nato pa je »poskusila« breskev in marelico.

Tisti večer sploh ni nič kupila. V trgovini je ostala kakih deset minut. Vedel sem, da je želela, da me vpraša, če bi ji mogel posoditi petindvajset centov do jutri, pa si ni upala. Nazadnje je rekla:

»Srečni smo, ker živimo v Kaliforniji, ne mislite?«

»Nikdar nisem zapustil tega kraja,« sem ji rekel. »Nikdar nisem šel ven iz mesta. Ali je drugje po svetu drugače?«

»Oh, čisto drugače,« je rekla. »Samo pomislite, so mesta, kjer se poleti komaj diha. Na primer v Čikagu. Poleg tega pa vidite, kako je tu čudovito.«

Stala je na pragu in z graciozno kretnjo kazala v nebo.

»Tu je zrak tako izreden,« je rekla.

Ko je odšla, sem poklical Kalahana. Prišel je takoj.

»Bi hotel sladkor na palčici?«

Ni odgovoril.

Seveda ga je želel, toda rekel tega ne bi nikdar.

»Pridi sem in vzemi, kar želiš,« sem rekel.

Samo pogledal me je.

»Pridi sem. Lahko si vzameš, kar hočeš.«

Ni mi verjel in se je nekoliko ustrašil.

»Ne boj se,« sem mu rekel.

Stegnil je roko in vzel sladkor na palčici.

»Zdaj pa vzemi še kaj drugega,« sem mu rekel.

On pa je sladkor vrnil in segel z roko po majhnem voščenem psičku.

»Ne,« sem rekel, »obdrži si tudi sladkor.«

Vsega je vzel štiri vrste bonbonov po dva centa, toda moral sem ga vedno siliti, da me je ubogal.

»Dobro, Kalahan. Zdaj pa pojdi domov in pojej bonbone. Pojdi in vzemi vse s seboj.«

Brez besede, toda še vedno preplašen, je odšel.

Ko je drugi dan zopet prišel, je rekel povsem navadno:

»Najboljši je bil sladkor na palčici.«

»Če je tako, bom pa enega pokusil,« sem rekel.

Vzel sem enega tudi zanj in drugega zase in sva ju pojedla.

To mesto, kjer sem takrat delal je bilo dobro zaradi siromakov, malih ljudi, tako dobrih, tako tragičnih in tako smešnih, ki so zahajali k nam, da so mogli nekaj malega pojesti in da so našli nekoga, s komer so se lahko pogovorili.

ZANIMIVOSTI

NOVOZGRAJENA HIŠA SE JE PODRLA

V južnoitalijanskem mestu Barletta v bližini Bari se je porušila petnadstropna hiša. Pri tej nesreči je 58 stanovalcev izgubilo življenje.

Hišo so šele dobro zgradili in vsi stanovalci niti niso bili prijavljeni pri policiji, tako da je bilo težko identificirati ponesrečence. Do nesreče je prišlo v zgodnjih jutranjih urah, ko je večina stanovalcev še spala. Nesreče so krivi slabi temelji. Da bi ceneje gradili, so porabili temelje stare garaže, ki pa niso bili dovolj močni, da bi nosili težo petnadstropne hiše.

Ta nesreča je zbudila močno razburjenje po Italiji in minister za javne zgradbe je že najavil predloge za zakonske osnutke, ki bodo v bodoče preprečile tako usodne napake pri gradnji hiš.

BLISK — ŠE VEDNO TAJNOST

Znano je, da bliski večkrat dosežejo dolžino več kilometrov in proizvajajo toploto do 13.000 stopinj. Z električno silo enega bliska bi lahko gorelo 600.000 žarnic z jakostjo 60 sveč.

Škoda, ki jo bliski prizadenejo gospodarstvu, je ogromna. Zato ni čuda, da se znanost z njimi temeljito bavi. V Ameriki so zgradili poseben laboratorij, v katerem proučujejo bliske, ki dosegajo napetost do 15 milijonov voltov.

Znanstveniki sodijo, da bi se ogromna energija, skrita v tem naravnem pojavu (v blisku), dala porabiti tudi v gospodarske namene ali pa bi bilo treba vsaj najti način, kako preprečiti škodo, ki jo bliski povzročajo.

NEKAJ O SIBIRIJI

O sedanji Sibiriji svet ponovno ugiba, a ne more dognati prave resnice in resničnega stanja.

O njej vemo, da ima ostro podnebje in da dosega mraz do 50 in več stopinj. Po nekaterih predelih sneži 6 mesecev. Poleti lega na zemljo namesto dežja težka sopara. Na severu je pokrajina močvirnata in poraščena z nizkim drevjem; proti jugu sledijo sibirski pragozdovi, imenovani t a j g a . V njih rastejo macesni, smreke, jelke, breze, topoli in lipa. Še bolj proti jugu je črni humus, deloma pa še suha stepa. V teh predelih so polja in pašniki.

Tudi različnih živali ne manjka v Sibiriji, zemlja pa skriva v sebi zlato, premog, železo in še vrsto drugih kovin.

SPREHOD PO LUNI

bi bil zelo zanimiv. Najbolj bi se čudili popolni tišini, ki bi jo ugotovili na tem planetu. Nikjer in od nikoder ne bi bilo nobenega glasu. Nebo nad nami bi bilo temnočrno, oblakov bi ne bilo nikjer. Žarki, ki jih odbija Zemlja na Luno, bi v par sekundah prežgali človeško kožo, ne da bi mi žarke z očesom sploh opazili.

Višino gorovij na Luni cenijo na osem do devet tisoč metrov. Imajo obliko ognjenikov. Skrivnosti belih črt, ki so jih zasledili z daljnogledi na njenem površju, še niso mogli točno pojasniti. Še vse bolj pa učenjake muči vprašanje, kako Luna izgleda od druge strani, kar se jim do danes še ni posrečilo ugotoviti.

NASTANEK KRIŽANK

Urednik nekega angleškega lista je prejel iz zapora pisemce. V njem piše neki jetnik, da je izumil nov način ugank in da je dal te vrste ugankam ime »križanka«, — obenem ga je naprosil za objavo v listu.

Urednik se je ob pismu nasmehnil, vendar pa je zvečer v družbi svojih tovarišev pismo zopet vzel v roke in začel z njimi reševati p r v o k r i ž a n k o . Reševanje jim je pripravilo toliko veselja, da je takoj začel s priobčevanjem teh novih ugank v svojem listu.

Omenjeni jetnik — Victor Orville je njegovo ime — si je, ko se je po petih letih vrnil iz zapora, pridobil s tem novim načinom ugank 2 milijona funtov. Na njegovem nagrobnem kamnu je vdolbena križanka v obliki križa; premoženje je zapustil svoji stari dobri gospodinji.

ZA DOBRO VOLJO

Zaman vse čakanje

Na čez 60 metrov visokem dimniku je neki pogumen delavec opravljal svoj posel. Spodaj ga je opazovala nema množica.

»Spreletava me!« je zavpilo neko dekle.

Pol ure je bilo spet vse tiho. Tedaj se je oglašilo isto dekle:

»Kolena se mi tresejo.«

Množica je še vedno strmela v delavca.

Naposled je nekdo zamrmral: »Mislim, da se ne splača več čakati. Najbrž res ne bo padel!«

Dobra izbira

Tončka in njen očka imata še dolgo pot pred sabo. Zato jo očka vpraša:

»Tončka, ali naj greva peš ali naj sedeva v avtobus?«

Tončka: »Jaz bi šla rajši peš, če bi me ti nesel.«

»Uspeh«

Jakob ni in ni mogel najti službe. Kjer koli se je ponudil, so ga odklonili. Končno je prišel na dobro misel: ponudil se je, da bo delal zastonj en mesec. Takoj ga je neki trgovec sprejel v službo.

Mesec je minil in Jakob je prosil za »povišanje«.

»Dobro! Kolikšno plačo imate sedaj?« ga je vprašal trgovec.

»Nič,« je dejal Jakob.

»V redu,« je odgovoril trgovec, potem ko je Jakoba nekaj časa motril; »plačo vam podvojim.«

Še ne ve, kako bi odgovorila ...

Sodnik obtoženki-tatici: »Si omožena?«

»Ne!«

»Ali si zaročena?«

»Ne vem!«

»Ne razumem te! Povej jasneje!«

»Ženin me ne bo počakal, če dobim več kot pol leta!«

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 4. 10.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 5. 10.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Križem kražem po vsem svetu. 17.55 Za našo vas. — TOREK, 6. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Dedek, povej nam kaj! (Koroške pripovedke). — SREDA, 7. 10.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 8. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Koroške narodne. (Pojejo domači zbori.) — PETEK, 9. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Z grudo povezani ... (Pesmi, šege in navade koroških Slovencev). — SOBOTA, 10. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.15 Zemlja domača ... — NEDELJA, 11. 10.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Rentniki, pozor!

Pokojninski zavarovalni zavod za d e l a v c e v Gradcu, kamor spada tudi Koroška, nas naproša za objavo sledečega:

Vsi tisti, ki prejemajo rento in hočejo dobiti kakršno koli pojasnilo v Gradcu (Tummelplatz 9) ali pri njeni podružnici v Celovcu (Kolodvorska cesta 59), naj na vsak način prinesejo s seboj odrezek zadnjega izplačila rente.

Zavarovanci, ki hočejo vložiti prošnjo za prejem rente, naj prineso s seboj vse zadevne listine (dokumente) in podatke glede dotedanje zaposlitve oziroma zavarovanja; enako tudi svoje osebne dokumente. Če je potrebno ta dokazila deloma še naknadno preskrbeti, je vsekakor koristno s seboj prinesti rentno znamko (Rentnermarke), ki ima znak (številko) predmetnega spisa.

Vsi rentniki naj gornja navodila upoštevajo, da ne bo nepotrebnega čakanja pri reševanju zadevnih prošenj.

MALI OGLASI

KMETIJO V NAJEM

dam pod ugodnimi pogoji s 1. majem 1960 v bližini **Beljaka.** Obsega 22 ha njiv in travnikov, stanovanje in gospodarska poslopja. — Ponudbe na upravo lista.

ROČNI PLETILNI APARATI

Kot strokovnjaki volne vam nudimo zares zanesljive pletilne stroje (aparate). Volna in natančna navodila — posebno ugodno.

Fa. SATTLER, Heuplatz

CELOVEC — KLAGENFURT

ZAMENJAVA VOLNE

Oprano domačo volno ugodno zamenja SATTLER, Heuplatz, Celovec-Klagenfurt.

Gradbeno in stavbeno kleparstvo, galanterijsko kleparstvo, kritje cerkva in stolpov

Helmut Grossnegger

kleparski mojster

Klagenfurt, Villacherring 31

Tel. 24-90

Sprejema stalno vajence v uk !

STROKOVNA TRGOVINA za DEŽNA OBLAČILA

Ballon-Popeline, loden-plašči za moške, dame in otroke v največji izbiri! Gumijasta oblačila. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj.

VAL. TARMANN

KLAGENFURT, Völkermarkter Str. 16

Lepo blago vsake vrste za obleke in izredno ceneno damsko perilo pri

L. Maurer

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

K. Sekerka

AUGENOPTIKER

KLAGENFURT, 10.-Oktoberstraße

(neben Kino Prechtl)

Oglašuj v našem listu!

Štedilnike, peči kmetijske potrebščine

ugodno in na obroke pri

Hans Wecnig

Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

Krzneni

plašči, jopiči, ogrinjala in popravila

Vesely

Klagenfurt, Obstplatz 1-2

ŠKODA

Nadpovprečna prostornost in razgled. — Sposobnost za gorske proge ob rezervni moči, 40 in 50 PS (redne zmage pri avstrijskih gorskih ocenah). — **Gonilo na 4 prestave,** — sinhronizirane zapore, prestava pri volanu. — **Hlajenje vodne črpalke** in naddimenzionirane zavore. — **Varnost in čvrstost** pri osrednjem okviru v zvezi s pontonsko karoserijo, špiralne vzmeti pri prednjih kolesih, napredne vzmeti pri zadnji osi. — **12 mesecev garancije. — Nizka potrošnja:** 8 l na 100 km. — Kompletna zimska in letna oprema: kurjava, talilna naprava, žaluzija za hladilnik, elektrotermometer, električni merilec bencina, ključavnica pri tanku, 2 sončni zaslonki, dvojni čistilec oken, zračenje brez prepiha i. dr. — **Nizke katalogne cene** za oskrbovanje, prenavljanja in nadomestne dele.

Novost! Škoda Octavia z **ležalnimi sedeži** brez povišanja cen.

Octavia

Octavia Super

Felicia

Vsak uvožen Škoda je plačan z avstrijskim eksportnim blagom.

FM **Tarbuk** & Co

WIEN 1, OPERNRING 11 · 57 9696

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik—Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 5 šil., za inozemstvo 5 dolarjev letno. Odpoved en mesec naprej. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.